

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1028

30. PROSINCA 2022. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001 >

HR

2023.

SADRŽAJ

9

Pregled godine
2022. u slikama

12

Tomislav Žigmanov, ministar
za ljudska i manjinska prava
i društveni dijalog

**Hrvati u Srbiji dobili
su priliku sudjelovati
u donošenju odluka**

18

Položaj i prava nacionalnih manjina
u Srbiji i Hrvatskoj (VI.)

**Razmjerno
zapošljavanje
nacionalnih manjina**

22

Predstavljen projekt vrtića
i jaslica »Blažena Ozana Kotorska«
u Tavankutu

**Vrtić za svu djecu,
dicu i decu**

30

Božićni koncert u Subotici
**Raspjevana uvertira
u blagdan**

34

Subotička Danica za 2023.

Štivo za cijelu obitelj

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ladislav Suknović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
LEKTOR:
Zlatko Romić
TEHNIČKA REDAKCIJA:
Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)
FOTOGRAFIJE:
Nada Sudarević
ADMINISTRACIJA:
Branimir Kuntić
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
KOMERCIJALISTICA:
Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;
++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica
List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

**Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju**

Kraj. I novi početak

Kraj je godine. Vrijeme je svođenja računa, zbrajanja uspjeha i neuspjeha. Što smo htjeli, što smo mogli, što smo propustili, što smo, a nismo trebali. U svojim osobnim životima ili poslu. Pa i kada nismo baš najzadovoljniji ishodima nalazimo opravdanje i dajemo obećanje kako je s novom kalendarskom godinom nova prilika tu, i kako ćemo u novih 365 dana biti bolji i drugačiji.

Složiti ćete se: novih 365 dana pred nama nije malo. O tome ćemo u 2023.

A što je sve obilježilo 365 dana na izmaku pokušali smo sumirati u našem pregledu godine. Izbjegli smo one krupne teme, koje se vrte oko Kosova, rata u Ukrajini, energetske krize, velikih političkih tema... Fokus nam je bio na pričama koje su dobile prostor u našim novinama. Nisu ni male, ni beznačajne.

Prije 20 godina Hrvati su, priznavanjem statusa nacionalne manjine, izjednačeni s drugim manjinama, prije 20 godina osnovana je NIU *Hrvatska riječ*, počelo je obrazovanje na hrvatskom jeziku, izabran prvi saziv HNV-a, hrvatski jezik vraćen je u podjelu slavenskih jezika u školskim udžbenicima, DSHV je ušao u republičku skupštinu, predstavnik Hrvata u Srbiji postao je ministar, prvi puta Hrvatska je raspisala prekogranični natječaj za Hrvate u Vojvodini, Hrvati u Hrtkovcima i okolnim selima osnovali su udrugu, urađen je registar gospodarstvenika...

Na kraju ove godine doznali smo i službeni podatak o broju stanovnika u Srbiji. Za sada samo ukupnu brojku u općinama, gradovima i državi. Iznenadenja nema. Zbirno gledano ima nas manje (samo) za pol milijuna. I, ako se izuzme regija Beograda, svi dijelovi Srbije bilježe minus, neki čak i za 20 posto. Manje je ljudi, manje kućanstava, ali je zato više kuća i stanova. Čak za 1,1 milijun ili zanimljivije za usporedbu, iskazano u postotcima: stambenog prostora je za 40 više od broja kućanstava.

Ostali podaci iz popisa tek će biti objavljeni 2023. i 2024. godine. Tada će se i znati koliko među popisanih skoro 6,7 milijuna građana Srbije ima onih koji su se izjasnili kao pripadnici neke od nacionalnih manjina, pa i hrvatske.

Bit će to zanimljivi podatci. Za analizu i nove planove.

Z. V.

Nova potpora Hrvatima u Srbiji

Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske objavio je rezultate 2. Javnog poziva za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan Hrvatske u svrhu ostvarenja financijske potpore za 2022. godinu. Putem Javnog poziva dodijeljeno je ukupno 5.000.000 kuna (663.614,04 EUR) za 157 projekata/programa i 38 financijskih potpora ugroženim pojedincima. Na natječaju su sredstva dobili i Hrvati iz Srbije (institucije i udruge, katoličke župe i organizacije te pojedinci). U pitanju su 28 projekata i tri jednokratne

potpore ugroženim pojedincima. Među ostalim, sredstva su dobili Družba kćeri milosrđa Sv. Franje iz Subotice za proširenje kapaciteta vrtića *Marija Petković – Sunčica*, UBH *Dužijanica* iz Subotice za projekt *Dužijanica u Mostaru*, HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora za obnovu Hrvatskog doma, HPD *Bela Gabrić* iz Subotice za izvan-nastavne aktivnosti za djecu iz Vojvodine – ljetovanje u Novom Vinodolskom.

Odluka o dodjeli potpore dostupna je na internetskoj stranici Ureda: www.hrvatiizvanrh.gov.hr.

Javni natječaj za stipendiranje studenata

Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske objavio je Javni natječaj za dodjelu stipendija studentima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske – za akademsku godinu 2022./2023. Povećan je broj i iznos stipendija te će se studentima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske dodijeliti – 1.150 stipendija, od čega 300 stipendija za studij u Republici Hrvatskoj (200 stipendija za pripadnike hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini, 60 stipendija za pripadnike hrvatske nacionalne manjine i 40 stipendija za pripadnike hrvatskog iseljništva) i 850 stipendija za studij u Bosni i Hercegovini. Stipendije se dodjeljuju studentima za jednu akademsku godinu jednokratno, odnosno za razdoblje od 10 mjeseci u mjesečnom iznosu od 150 eura.

Pravo sudjelovanja na Javnom natječaju imaju studenti – pripadnici hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske, koji su upisani u statusu redovitog studenta na javnim

visokim učilištima u Republici Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini.

Prijava na Javni natječaj obvezno se podnosi u elektroničkom (sva dokumentacija) i papirnatom obliku (Izjava prijavitelja o točnosti podataka, ovjerena potpisom studenta/ice, izvornik). Prije nego se e-prijavni obrazac konačno spremi i pošalje putem računalnog sustava (poveznica: <https://eprijave-hrvatiizvanrh.gov.hr/>), potrebno je preuzeti prilog Izjava prijavitelja o točnosti podataka koju je potrebno ispisati i vlastoručno potpisati, a svu ostalu traženu dokumentaciju potrebno je učitati u sustav. Vla-

storučno potpisanu Izjavu prijavitelja o točnosti podataka potrebno je učitati u sustav, a izvornik istoga preporučeno poštom dostaviti na adresu: Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Pantovčak 258, 10000 Zagreb, Republika Hrvatska, s naznakom: »Za Javni natječaj za dodjelu stipendija studentima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske – za akademsku godinu 2022./2023.«

Rok za podnošenje prijava u elektroničkom i papirnatom obliku je do 20. siječnja 2023. godine.

Za sve dodatne informacije vezane uz Javni natječaj kandidati mogu poslati pisani upit do isteka roka za podnošenje prijava na adresu e-pošte: stipendije@hrvatiizvanrh.hr ili pozvati na broj: +385 (0)1/6444-651, +385 (0)1/6444-653 svaki radni dan od 10 do 14 sati.

Poveznica na E-natječaj: <https://eprijave-hrvatiizvanrh.gov.hr/>

Božićna akcija Cro-fonda

Fondacija *Cro-Fond* i ove godine je pred božićne blagdane organizirala akciju prikupljanja donacija za socijalni program u okviru kojeg se od prikupljenih sredstava doniraju vaučeri od po 5.000 dinara najugroženijim obiteljima hrvatske zajednice.

»I ove godine smo uspjeli prikupiti dovoljno sredstava za kupnju 100 vaučera od po 5.000 dinara, čija podjela će uskoro krenuti u svim dijelovima zajednice. Našem pozivu su se odazvale ustanove, poduzeća i pojedinci naše zajednice, na čemu svima iskreno zahvaljujemo. Socijalni program će u narednom periodu dobiti još veći prioritet u aktivnostima Fondacije, pa ćemo pored dosadašnjih

prikupljanja sredstava putem donacija, aplicirati i na projekte gdje je to moguće, organizirati humanitarne koncerte i izložbe«, izjavio je upravitelj Fondacije **Lazar Cvijin**.

Ostrogonac: Vratiti hrvatski radijski program u Subotici

Narodna skupština je usvojila u ponedjeljak izmjene Zakona o privremenom uređivanju načina naplate takse za javni medijski servis i dopunu Zakona o javnim medijskim servisima, koje je podnijela Vlada.

Zastupnik **Mirko Ostrogonac** iz Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini je tijekom zasjedanja zatražio da se ponovno uvede radijski program na hrvatskom jeziku u Subotici.

»Budući da su na dnevnom redu ove sjednice i dvije točke posvećene zakonskom uređivanju načina funkcioniranja i financiranja javnog medijskog servisa, istakao bih dva primjera koja se odnose na informiranje hrvatske manjinske zajednice u Republici Srbiji. Prvi je problem gašenje trosatne radio emisije na hrvatskom jeziku Radio Subotice, koja je emitirana svakog dana, a osim informacija iz svakodnevnog života na lokalnom nivou, zatim obrazovnih i jezičnih tema, kulturnih i sportskih sadržaja, bile su obuhvaćene i teme iz područja privrede i poljoprivrede, te o narodnim običajima itd. Postupak gašenja ove emisije pravdan je

neminovnošću procesa privatizacije, premda smo vjerovali u načelo da se dostignuti nivo manjinskih prava ne može i neće umanjivati. U pitanju je bila redakcija s pet do šest uposlenika, što realno i nije veliki izdatak, čak i za proračun na lokalnom nivou. Drugi primjer je da se već nekoliko godina na RTV-u svakoga dana emitira petnaestominutna informativna tv emisija na hrvatskom jeziku i to je bio pravi primjer dobre prakse, imajući u vidu prije svega činjenicu da je hrvatska manjina disperzirana na prostoru Bačke, Srijema i Banata, te u znatno manjem broju južno od Save i Dunava, te tako može biti informirana na materinjem jeziku. Vjerujem da bi po principu pozitivne diskriminacije bilo

moguće imati sluha, te podržati ovako male i suptilne projekte u području ostvarivanja manjinskih prava, pa da se u nekom pogodnom trenutku obnovi spomenuta emisija, makar i jednosatno na dnevnom nivou, s minimalnim brojem izvršilaca«, rekao je Ostrogonac.

J. D.

Siječanj

Nominacija Bača za UNESCO-ovu listu

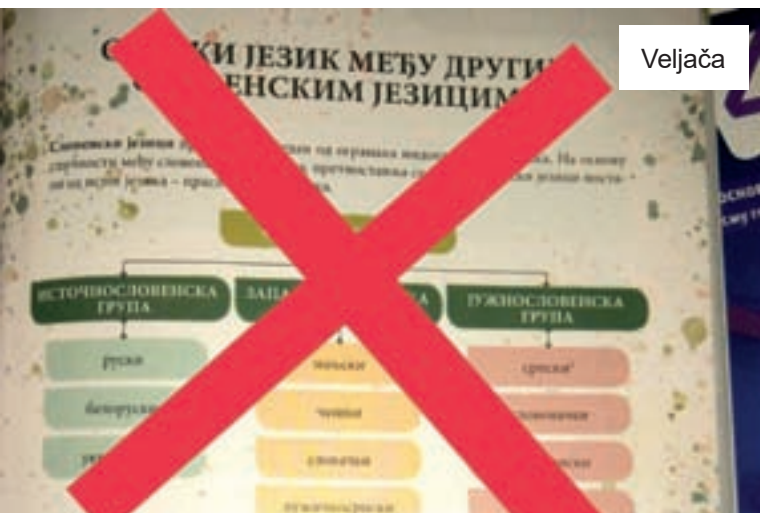
Vlada Srbije donijela je zaključak da se prihvaća Dokument dosije »Nominacijski predio Bača« za upis na UNESCO-ovu listu svjetskog kulturnog i prirodnog naslijeđa, objavilo je 15. siječnja resorno Ministarstvo kulture i informiranja. Prvi puta se u Srbiji nominira kategorija kulturni predio, a posljednja UNESCO nominacija bila je 2007.

Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina

Prije dvadeset godina, 21. veljače 2002., Savezna Republika Jugoslavija usvojila je Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina. Zakon je na snagu stupio 27. veljače, kada je objavljen u *Službenom listu SRJ*. Nakon usvajanja zakona, osnovana su prva nacionalna vijeća nacionalnih manjina među kojima i hrvatsko.

Veljača

Veljača

Povlačenje udžbenika

Četiri mjeseca nakon što je HNV pučkom pravobranitelju dostavilo pritužbu zatražio je od Ministarstva prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja povlačenje udžbenika srpskog jezika za 8. razred. Kako se navodi u priopćenju pravobranitelja, utvrđeno je da je resorno ministarstvo odobrilo izdavanje udžbenika u kojem se negira postojanje hrvatskoga jezika.

Potpora Osječko-baranjske županije

Kulturno-umjetničko društvo Hrvata *Bodrog* iz Monoštora prije dvije godine dobilo je na korištenje Kuću monoštorske župe. Sredstava za rekonstrukciju kuće Udruga dobiva i iz Hrvatske – najvažnija potpora stiže iz Osječko-baranjske županije.

Ožujak

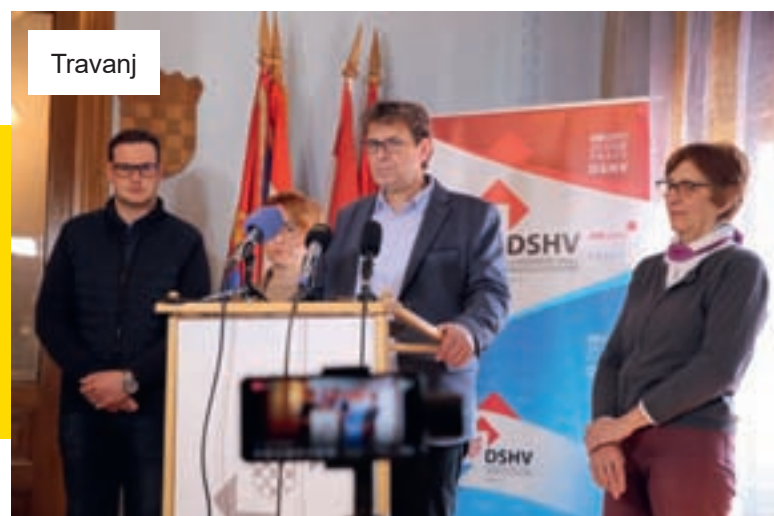
Ožujak

Povezivanje priče o banu Jelačiću

Delegacija Grada Zaprešića posjetila je hrvatsku zajednicu u Srbiji, u okviru kojeg je potpisan Sporazuma o suradnji između HNV-a i Grada Zaprešića. Goste iz Hrvatske primili su i predstavnici Grada Novoga Sada, a susreli su se i s predstavnicima Zaklade *Spomen-dom bana Josipa Jelačića* i HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina.

DSHV u parlamentu

Na predsjedničkim i parlamentarnim izborima održanim 3. travnja za predsjednika Srbije je ponovno izabran **Aleksandar Vučić**, a SNS također je osvojio najveći broj mandata. U ovom sazivu Narodne skupštine bit će i predstavnik DSHV-a, **Tomislav Žigmanov** koji je mandat osvojio na listi Zajedno za Vojvodinu – Vojvođani.

Travanj

Travanj

Strategija gospodarstva hrvatske zajednice

Prvi sastanak tima za izradu Strategije gospodarstva hrvatske zajednice u Srbiji održan je u prostorijama Hrvatskog nacionalnog vijeća. Projekt izrade Registra gospodarstvenika i poljoprivrednih gospodarstava započeo je u drugoj polovici prošle godine i taj posao je završen.

Hrvatski se vraća u udžbenike

Ministarstvo prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja zatražilo je od nakladnika udžbenika iz srpskog jezika za 8. razred osnovne škole da do sredine svibnja izmijene dio u udžbenicima koji se odnosi na podjelu južnoslavenskih jezika u kojoj se negira postojanje hrvatskog, te bosanskog/bošnjačkog i crnogorskog jezika.

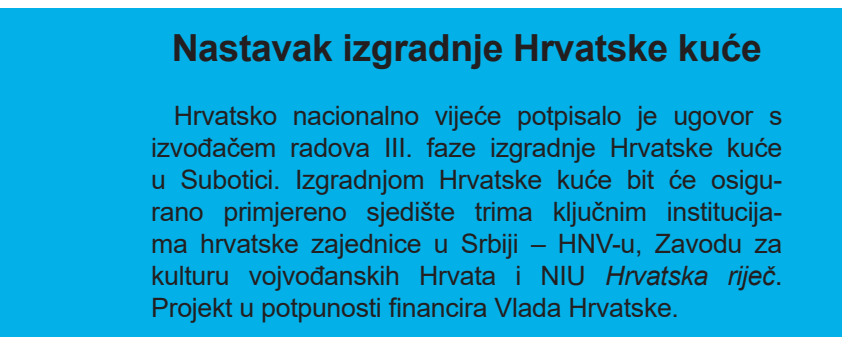
Travanj

Svibanj

Protjerivanja Hrvata u Hrtkovcima

Prije 30 godina, 6. svibnja održan je miting u Hrtkovcima na kojemu su pročitana imena mještana hrvatske nacionalnosti koji su označeni kao »nepodobni« i proglašeni za suradnike onih koji su bili »krivi za progon Srba iz Hrvatske«. Prisutan je bio i lider Spske radikalne stranke **Vojislav Šešelj**.

Svibanj

Nastavak izgradnje Hrvatske kuće

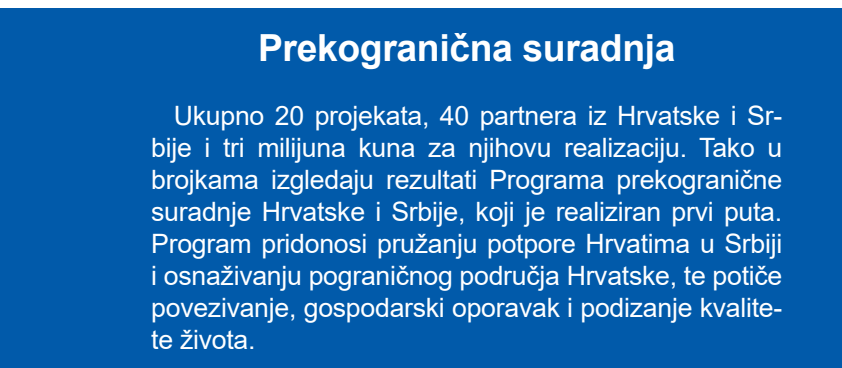
Hrvatsko nacionalno vijeće potpisalo je ugovor s izvođačem radova III. faze izgradnje Hrvatske kuće u Subotici. Izgradnjom Hrvatske kuće bit će osigurano primjereno sjedište trima ključnim institucijama hrvatske zajednice u Srbiji – HNV-u, Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU *Hrvatska riječ*. Projekt u potpunosti financira Vlada Hrvatske.

Lipanj

Tisuću brojeva *Hrvatske riječi*

Novinsko-izdavačka ustanova *Hrvatska riječ* tiskala je 17. lipnja tisućiti broj tjednika. Tiskanje jubilarnog broja i 20 godina od osnutka NIU *Hrvatska riječ* obilježeno je programom na kome je dan osvrt na proteklih tisuću brojeva, značaj *Hrvatske riječi*, uz izložbu fotografija iz bogate arhive tjednika.

Lipanj

Prekogranična suradnja

Ukupno 20 projekata, 40 partnera iz Hrvatske i Srbije i tri milijuna kuna za njihovu realizaciju. Tako u brojkama izgledaju rezultati Programa prekogranične suradnje Hrvatske i Srbije, koji je realiziran prvi puta. Program pridonosi pružanju potpore Hrvatima u Srbiji i osnaživanju pograničnog područja Hrvatske, te potiče povezivanje, gospodarski oporavak i podizanje kvalitete života.

Srpanj

Dužijanica u Novom Sadu

Prvi puta održana je manifestacija *Dužijanica u Novom Sadu*. Oko 300 sudionika, najviše iz Subotice 22., 23. i 24. srpnja predstavilo je bogat kulturni i vjerski program ove manifestacije. Program je završen misom u crkvi Imena Marijinog koju je predvodio beogradski nadbiskup i metropolit mons. **Stanislav Hočevar**.

UBH *Dužijaca* do sada je organizirala *Dužijancu* izvan Subotice i u Zagrebu i Baji.

Novi Savjet za Hrvate izvan Republike Hrvatske

Na konstituirajućoj sjednici trećeg saziva Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske za predstavnicu hrvatske nacionalne manjine izabrana je **Jasna Vojnić**.

Srpanj

Kolovoz

Koncert pet nacionalnih zajednica

Koncert ansambala tradicionalne glazbe pet nacionalnih zajednica *Cvijet raznolikosti* održan je u Novom Sadu u okviru programa *Novi Sad – Europska prijestolnica kulture*. Hrvatsku zajednicu predstavila je Hrvatska glazbena udruga *Festival bunjevački pisama* s vokalnom solisticom **Marijom Kovač**.

Hrvati iz Vojvodine u Osijeku

»Osijeku s potpisom, Hrvati iz Vojvodine«, naziv je cjelodnevnog programa koji su 16. rujna u Osijeku priredili vojvođanski Hrvati. Program je priređen na Filozofskom fakultetu, u Kulturnom centru u Osijeku, a završen je koncertom hrvatskih udruga u Hrvatskom narodnom kazalištu.

Rujan

Rujan

Vodstvo hrvatske zajednice s Plenkovićem

Predsjednik hrvatske Vlade **Andrej Plenković** susreo se s vodstvom hrvatske zajednice u Srbiji. Na sastanku je bilo riječi o dovršetku izgradnje Hrvatske kuće, nastavku kadrovskog snaženja i inzistiranju na Akcijskom planu za ostvarivanje prava nacionalnih manjina koji će odgovarati potrebama hrvatske zajednice.

Misa i ukop biskupa Slavka Večerina

U kripti subotičke katedrale sv. Terezije Avilske 1. rujna pokopan je biskup Subotičke biskupije mons. **Slavko Alojzije Večerin** (1957. – 2022.). Mons. Večerin zaređen je za biskupa prije nepune dvije godine.

Rujan

Listopad

Tomislav Žigmanov, ministar u Vladi Srbije

Na sjednici Glavnog odbora Srpske napredne stranke 23. listopada **Aleksandar Vučić** priopćio je imena kandidata za ministarske dužnosti u novoj Vladi Srbije. Među pročitanim imenima bio je i **Tomislav Žigmanov**, predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini.

Na mjesto zastupnika u Skupštini Srbije umjesto Žigmanova u ime DSHV-a doći će **Mirko Ostrogonac** iz Žednika.

Znam tko sam!

Vodstvo hrvatske manjine uoči Popisa stanovništva, kućanstava i stanova u Srbiji koje se provodi ovaj mjesec pokrenulo je kampanju *Znam tko sam!* U cilju ohrabivanja ljudi da očituju hrvatski identitet izdavane su brošure te pokrenuta Facebook i Instagram stranica.

Listopad

Studenj

Blagoslovljen temeljni kamen za nove jaslje

U sklopu vrtića *Marija Petković – Sunčica* u Subotici zahvaljujući potpori iz Hrvatske gradit će se nove jaslje. Gradnju jaslja pokrenula je s. **Silvana Ivan-ka Milan**, dugogodišnja poglavarica, a sada ekonomica samostana sestara Kćeri Milosrđa u Subotici. Plac za izgradnju sestrama je darovala prva susjeda **Teza Nim-čević**.

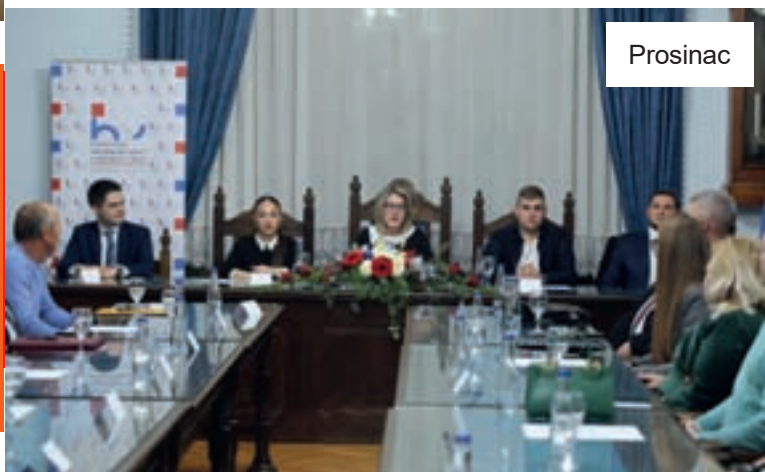
Pobjeda liste »Hrvati i dalje ZAJedno«

Lista »Hrvati i dalje ZAJedno«, čija je nositeljica dosadašnja predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**, pobijedila je na izborima za novi, peti saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća. Kao i na prošlim izborima 2018. godine, lista predvođena DSHV-om bila je jedina koja se kandidirala. Elektorska skupština održana je u Beogradu 13. studenoga.

Studenj

Prosinac

Jasna Vojnić na čelu HNV-a

Konstituirajuća sjednica novog, V. saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća održana je 15. prosinca u Subotici. Na toj sjednici verificirani su mandati novih 29 vijećnika, a na prvoj sjednici novog saziva za predsjednicu je ponovno izabrana **Jasna Vojnić**.

Izložba nematerijalne kulturne baštine Hrvata u Srbiji

»Živa baština« naziv je izložbe koju je priredio Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata. Preko plakata (koji sadržavaju fotografije i kraći tekst) na izložbi je prezentirano 22 elementa nematerijalne baštine ovdašnjih Hrvata iz područja jezika, običaja, glazbe, plesa i tradicijskih umijeća.

Prosinac

Tomislav Žigmanov, ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog

Hrvati u Srbiji dobili su priliku sudjelovati u donošenju odluka

Intervju vodila: Zlata Vasiljević

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** izabran je za ministra za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog u novoj Vladi **Ane Brnabić**. Dva mjeseca nakon izbora u intervjuu za *Hrvatsku riječ* ministar Žigmanov odgovara na pitanje što za Hrvate u Srbiji znači njegovo imenovanje, kada će biti nastavljen rad na Akcijskom planu za manjine na čiju je posljednju verziju HNV imao veliki broj primjedbi, kako kao ministar gleda na bunjevačko pitanje

i može li njegov ulazak u Vladu pomoći otopljavanju odnosa službenog Zagreba i Beograda?

► U Vladi Srbije koja je imenovana krajem listopada izabrani ste za ministra za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog. Vašim imenovanjem Hrvati su dobili svog prvog predstavnika na razini republičke vlasti. Prvi puta u povijesti. Naglašavate kako ste ministar u Vladi Srbije i na svoju poziciju gledate kao na poziciju u izvršnoj vlasti države. Možda je kratko

Važno je što je Hrvatima priznat politički subjektivitet u cijelosti i na pozitivni način, što je uvelike pridonijelo destigmatizaciji zajednice, čije su se relaksirajuće posljedice po Hrvate odmah po izboru počele osjećati. Pa ipak, ono što je supstancijalno i bitno ovdje jest činjenica da su Hrvati u Srbiji na ovaj način dobili priliku sudjelovati u procesima donošenja odluka, da se naš glas u institucijama gdje se odlučuje čuje i da smo pitani o onome što nas se neposredno tiče, da se naši legitimni interesi lakše i jednostavnije ostvaruju i artikuliraju, da integracija Hrvata u srbijansko društvo sada može biti brža i potpunija, da u prostoru javnosti postajemo vidljivi na pozitivni način, da i mi možemo davati prinose boljitku i napretku Srbije

vrijeme, ali što biste rekli sada: je li odluka da prihvatite Vučićev poziv bila dobra i što Hrvati u Srbiji mogu imati od toga?

Naravno da je bila dobra! Nekoliko je razloga tomu. Najmanje je važan taj povijesni novum koji se dogodio mojim izborom za ministra a kojeg ste spomenuli – da je politički predstavnik hrvatske zajednice prvi puta nakon 1990., zahvaljujući odluci pobjednika izbora predsjednika Srpske napredne stranke **Aleksandra Vučića**, zastupljen u najvišoj razini izvršne vlasti u Srbiji, kao ministar u Vladi – budući da je to vanjska značajka našeg velikog iskoraka i postignuća. Važno je i to, premda također vrijedi kao vanjski moment, što je Hrvatima priznat politički subjektivitet u cijelosti i na pozitivni način, što je uvelike pridonijelo destigmatizaciji zajednice, čije su se relaksirajuće posljedice po Hrvate odmah po izboru počele osjećati. Pa ipak, ono što je supstancijalno i bitno ovdje jest činjenica da su Hrvati u Srbiji na ovaj način dobili priliku sudjelovati u procesima donošenja odluka, da se naš glas u institucijama gdje se odlučuje čuje i da smo pitani o onome što nas se neposredno tiče, da se naši legitimni interesi lakše i jednostavnije ostvaruju i artikuliraju, da integracija Hrvata u srbijansko društvo sada može biti brža i potpunija, da u prostoru javnosti postajemo vidljivi na pozitivni način, da i mi možemo davati prinose boljitku i napretku Srbije... Riječju, beneficija po Hrvate i za Hrvate već ima, a i bit će nemali broj – sve sam maloprije u potencijalu spomenuo, bez obzira što o tome mislila dežurna »slobodoumna« zanojijetala po društvenim mrežama i trovači našeg puka.

► Međunarodne i domaće organizacije u svojim izvješćima često kritiziraju Srbiju u pogledu razine ljudskih i manjinskih prava. Kao lider hrvatske nacionalne zajednice bili ste fokusirani na tu zajednicu. Sada sagledavate širu sliku. Što biste rekli: je li Srbija napravila u području zaštite tih prava neke iskorake?

Najprije treba reći kako se u ocjenama o stanju ljudskih, pa i manjinskih prava gotovo uvijek razlikuju izvje-

šća nevladinih i organizacija s predznakom međunarodnih organizacija, od onih koje potpisuju institucije države, i u tom smislu ni Srbija nije izuzetak. Ono gdje postoji visoka razina suglasnosti i kod jednih i kod drugih jest da je Srbija prihvatila, to jest ratificirala gotovo sve konvencije, pakteve ili povelje Ujedinjenih naroda, Vijeća Europe ili Organizacije za europsku sigurnost i suradnju te da je vrijednosni i normativni okvir koji one sadrže gotovo u potpunosti prenijela i u vlastito zakonodavstvo. Također, ne može se osporiti ni činjenica da je Srbija država koja je posvećena provedbi zakona, to jest koncepta ljudskih i manjinskih prava. Pa ipak, to ne znači da problemi u primjeni pravnih normi ne postoje, na što osobito ukazuju neke nevladine organizacije, te da prostora za poboljšanje nema ili da na tome ne treba raditi. Sama činjenica da u Vladi Srbije postoji i ministarstvo koje u djelokrugu rada ima ostvarivanje ljudskih i manjinskih prava dovoljno govori o svijesti u vladajućoj strukturi o važnosti sustavnog pristupa ovome pitanju i potrebi posvećenog djelovanja.

► Prije desetak dana u Novom Sadu su napadnuti članovi zagrebačkog Teatra ITD. Oni su u policijski svjedočili kako je do napada došlo nakon što su ih mladići presreli i pitali jesu li iz Hrvatske. Napad je osudio gradonačelnik Novog Sada, novosadska kazališta... U nekim prijašnjim napadima na Hrvate takve reakcije nije bilo. Mijenja li se to odnos prema Hrvatima i koliko tome pridonosi što ste Vi kao politički lider Hrvata u Srbiji dio izvršne vlasti?

S moje strane bi, čini se, preuzetno bilo reći da je tomu zbog toga tako, ali da je promjena koju ste točno naveli očita i ne može se osporiti, što je onda za cijelu tu problematiku etnički motiviranog nasilja spram Hrvata i više nego dovoljno. Ne treba smetnuti s uma i da u vlasti u Gradu Novog Sada DSHV participira na nekoliko pozicija, tako da vjerojatno i u tome valja nalaziti razloge za pomake u djelovanju o kojem govorite. Također, potrebno je ukazati na činjenicu da se nakon osuda, osobito od gradonačelnika **Milana Đurića**, oglasila i policija s in-

formacijama o poduzetim radnjama. Vidite, kada ste dio institucija vlasti, onda se i ovakve negativne stvari razrješuju na adekvatniji način.

► **Želja ministricе Gordane Čomić bila je da u njenom mandatu Vlada, čiji je bila dio, usvoji Akcijski plan za ostvarivanje prava nacionalnih manjina. Nije uspjela u tome, a Hrvatsko nacionalno vijeće imalo je niz primjedbi na predloženi Akcijski plan. Akcijski plan dočekao je sada Vas.**

Da, pri čemu nije jedini koji me je sačekao. Znete, takvih i sličnih dokumenata koji se produciraju u ministarstvima ima podosta, pa ne mora previše čuditi što neki nisu dovršeni do kraja. S druge strane, u cijeloj priči je dobro da su primjedbe od strane jednog nacionalnog vijeća, u ovom slučaju Hrvatskog, bile dovoljne, vjerojatno snažne i utemeljene, da se proces izrade Akcijskog plana ne okonča njegovim prihvaćanjem. Zar to ne govori o stanovitoj demokratičnosti cijelog procesa i odlučujućoj ulozi u participativnom modelu sudjelovanja nacionalnih vijeća nacionalnih manjina? Ono što nama predstoji jest da nastavimo konzultativne procese s nacionalnim vijećima nacionalnih manjina kako bi Radna grupa mogla početi s radom. Trenutačni zastoj u nastavku rada na izradi Akcijskog plana uzrokovani su objektivnim razlogom – izborima za nacionalna vijeća, koji se ovih dana, nakon četiri mjeseca trajanja izbornog procesa, završavaju održavanjem konstitutivnih sjednica novih saziva i izborima za nova vodstva. Kada se to privede kraju, stvorit će se svi preduvjeti za nastavak rada na ovome i više nego, za nacionalne manjine u Srbiji, važnom dokumentu.

► **Kao što smo rekli, prošlo je dva mjeseca od Vašeg imenovanja u Vladu, ali ta dva mjeseca bila su prilično dinamična kada je riječ o ministarstvu koje vodite. Jedna od važnih stvari za sve nacionalne zajednice u Srbiji, što ste Vi istaknuli u prethodnom odgovoru, bili su izbori za nacionalna vijeća. Na konstitutivnim sjednicama bili ste ili Vi osobno ili Vaši suradnici. S pozicije ministra kako komentirate sam tijekom izbora?**

Izbori za nacionalna vijeća nacionalnih manjina su raspisani prije negoli sam postao ministar – 5. rujna, održani su nešto više od dva tjedna od mog izbora – 13. studenoga, a završeni su okončanjem izbora za Bošnjačko nacionalno vijeće 2. prosinca. Na izborima su se birala nacionalna vijeća 23 nacionalne manjine, od čega 19 neposrednim putem na 949 biračkih mjesta diljem Srbije i 4 posrednim, putem elektora. Izbore je provodilo Republičko izborno povjerenstvo uz pomoć Ministarstva za državnu upravu i lokalno samoupravu i Ministarstva na čijem sam čelu, a pravo glasa imalo je 456.199 punoljetnih građana upisanih u posebne biračke spiskove. Na sam izborni proces nije bilo veliki broj pritužaba, pa se može pozitivno ocijeniti kao uspješno proveden, to jest da nova vodstva nacionalnih vijeća nacionalnih manjina imaju potrebni demokratski legitimitet. Slabosti koje su evidentirane, a njih je bilo, tiču se nejednakih i složenih procedura upisa u posebni popis birača, zatim informiranja birača te održavanja samih izbora s pratećim proce-

durama na izborni dan. O istima ćemo unutar Ministarstva otvoreno razgovarati sa svim sudionicima izbornog procesa s ciljem da se uočene manjkavosti pokušaju za sljedeći izborni ciklus otkloniti. U pravu ste kada ste spomenuli novu praksu koju smo uveli, a to je da predstavnici Ministarstva sudjeluju kao gosti na konstitutivnim sjednicama novih saziva na kojima se potvrđuje status vijećnika. Osobno sam kao ministar nazočio na šest konstitutivnih sjednica – Romskog, Bošnjačkog, Albanskog, Mađarskog, Slovačkog i Poljskog nacionalnog vijeća, dok su moji suradnici nazočili na konstitutivnim sjednicama preostalih nacionalnih vijeća. Takva naša odluka temeljila se na sljedećim razlozima: time smo željeli dati na važnosti samoupravnim tijelima nacionalnih manjina u Srbiji, poslati poruke da ćemo ih nastaviti razumijevati kao partnere u kreiranju manjinskih politika, s naglaskom da ćemo razvijati konzultativne procese u našim aktivnostima i računati i nadalje na njihovu participaciju u procesima odlučivanja. Isto je bilo i jasno poručeno tijekom naših obraćanja na konstitutivnim sjednicama, a ova je gesta Ministarstva primljena izuzetno pozitivno i s velikim odobravanjem.

► **Konstitutivnoj sjednici Nacionalnog vijeća bunjevačke nacionalne manjine prisustvovao je dužnosnik Vašeg ministarstva. Oni koji kritiziraju Vaš ulazak u Vladu Srbije. Kažu, ulaskom u Vladu priznali ste bunjevačku nacionalnu manjinu. Može li se to tako pojednostavljeno gledati?**

A tko bi trebao nazočiti? To su prakse i instituti države Srbije koje sam naslijedio i njih se kao legalist pridržavam! S druge strane, ja sam, s obzirom na moja stajališta, vjerojatno posljednja osoba u gotovo dovršenom lancu priznanja koja bi tako što trebala ne priznati! No, ponovit ću ono što sam nebrojeno puta do sada već rekao – pitanje odnosa spram Bunjevaca je višeslojno i složeno. Posrijedi je riječ o identitetskom pitanju jednog dijela hrvatskog naroda koje se s vremena na vrijeme otvara i dovodi u pitanje, pa najprije treba nastaviti osluhnuti i pratiti što kaže znanost, a ne ideologija, o ovome pitanju. S druge strane, kao građanin koji živi u društvu koje teži liberalnom konceptu demokracije, pitanje nacionalne pripadnosti treba promatrati kao pitanje slobodnog izbora, pa se svatko može u nacionalnom smislu izjasniti kako hoće, pri čemu ne bi smjelo biti upliva struktura moći, napose ne onih državnih, u pitanje identiteta. Za mene osobno kao Hrvata bunjevačkih korijena to pitanje je jasno riješeno i moja su stajališta, ponovit ću, jako dobro poznata, pa i onim jalovim kritičarima, koji, »ko što i vrepći na grani znadu«, ciljano svako postignuće Hrvata žele osporiti. I ovaj put to čine na promašen način! Hrvatska bi i nadalje trebala biti daleko zainteresiranija za cijeli ovaj slučaj, ne samo na temelju članka 10 Ustava već i zbog činjenice da veliki dio Bunjevaca nehrvata, čak i onih koji djeluju na visokim pozicijama unutar njihovih ključnih institucija, hrvatski su državljani, koji su državljanstvo stekli dokazima da su pripadnici hrvatskoga naroda, pa neka im, budući da to nakon svojih etničkih konverzija javno niječu, počnu oduzimati! Tim prije, jer je u ideologiji Bunjevaca nehr-

vata antihrvatstvo stožerna značajka. A osobno sam bio svjedokom konverzijama koje sam maloprije spomenuo – predsjednici Bunjevačkog nacionalnog savita **Suzani Kujundžić** 1990-ih godina tijekom njezina studija u Novom Sadu sam kao mladoj Hrvatici nosio redovitu mjesečnu novčanu podršku Fonda *Antun Gustav Matoš*, koji je vodio DSHV, politička stranka čija je članica od 1991. godine bila i njezina pokojna majka. Poruke **Mirka Bajića** »bunjevačkim Hrvatima« s konca 1990-ih antologijski su primjer rješavanja bunjevačkog pitanja, dok o priznanjima Bunjevaca s hrvatskom putovnicama i vlasnicima nekretnina na hrvatskoj obali ne treba trošiti riječi.

► **Ono što je posebno osjetljivo su odnosi Srbije i Hrvatske. Bilateralnih susreta nije bilo više od dvije godine. Možete li kao ministar i lider hrvatske manjine u Srbiji, s dobrim kontaktima u Vladi Hrvatske, utjecati da se ti odnosi malo poboljšaju?**

Činjenica da je u novoj Vladi Srbije izabran i politički predstavnik hrvatske zajednice pozitivno je primljena od strane službenog Zagreba, te držim da može biti povodom novog vala otopljanja odnosa između dvije države. Kada, na koji način i s kakvim događajima, vrijeme pred nama će pokazati, no ono što s moje strane neće

biti upitno jest da ću se, kao uostalom i do sada, maksimalno založiti da do institucionalne suradnje između dvije države što prije dođe. Spomenutom otopljanju može pridonijeti i bogata i raznovrsna suradnja koja postoji između naših, hrvatskih institucija i organizacija s institucijama i organizacijama Srba u Hrvatskoj, koja je ljetos »okrunjena« Deklaracijom o međusobnoj suradnji.

► **Korak ka tom poboljšanju odnosa svakako bi bio odlazak predstavnika srbijanske vlasti u Vukovar. Za razliku od nekih prijašnjih godina, kada je srbijanska Vlada imala svog izaslanika na obilježavanju obljetnice pada Vukovara, ove godine to je izostalo. Je li Srbija trebala imati svog izaslanika u Vukovaru?**

Na žalost, praksa o kojoj govorite, ove godine je prekinuta, no svakako bi trebala biti nastavljena! Nazočnost, rječito udioništvo i geste koje je **Veran Matić** kao izaslanik predsjednika Srbije Aleksandra Vučića činio u Vukovaru bile su, vidjelo se to po posljedicama na ukupne hrvatsko-srpske odnose, ne samo prijeko potrebne nego su imale i blagotvorni učinak. To je iz razloga što ovakvi komemorativni skupovi na mjestima velikih tragičnih događaja, na kojima se iskazuje pijetet spram nevinih žrtava, moraju biti i mjesta s kojih se šalju kako simboličke

tako i realne poruke koje unisono poživaju na vrijednostima oprosta i pomirenja, što je temeljna pretpostavka za odvijanje nesmetane suradnje između zajednica koje su bile u sukobu. Ukoliko toga izostaje, vidjeli smo, onda manjka i suradnje, otvorena pitanja se ne rješavaju, nesporazumi se šire a razlike prenaplaćavaju, napetosti se opet javljaju...

► **Često ističete Pokrajinu i Grad Novi Sad kao sredine gdje postoji dobra suradnja i gdje je hrvatska manjina postala dio izvršne vlasti. To je izostalo u Subotici, Somboru i nekim drugim za Hrvate značajnim lokalnim sredinama. Može li se očekivati, nakon Vašeg ulaska u Vladu, da će i tu biti promjena?**

O tome ćemo sigurno nastaviti razgovarati, jer sudjelovanje političkih predstavnika Hrvata u institucijama vlasti u Srbiji mora imati svoje okončanje u cijeloj vertikali vlasti i u svim dijelovima za koji postoji interes, kao što je to već desetljećima slučaj s predstavnicima Srba u Hrvatskoj. Prve beneficije ostvarene su neposredno nakon ulaska dužnosnika DSHV-a u Pokrajinsku vladu i u vlast Grada Novog Sada – od osiguranja sredstava za obnovu dijela rodne kuće bana **Josipa Jelačića**, preko obnove crkve sv. Jurja, pa do zaštite nekoliko graditeljskih cjelina starog Petrovaradina, što smo kao primjer dobre i uspješne suradnje toliko puta isticali. Vjerujem da je to posljedica, među ostalim, i našeg pouzdanog partnerstva te odgovornog djelovanja naših kvalitetnih kadrovskih rješenja. Ne vidim nijedan razlog da se isto ne primijeni i u Subotici i u Somboru – tako i time, naime, dobivaju svi! – o čemu ćemo uskoro s predsjednikom Aleksandrom Vučićem i razgovarati.

► **Deklaracija o suradnji Srba iz Hrvatske i Hrvata iz Srbije potpisana je 25. kolovoza u Golubiću, tijekom znanstvenog skupa »Srpsko-hrvatski odnos«. Koliko je početak ove suradnje imao odjeka?**

Medijski je odlično popraćena i to na jedan isključivo pozitivni način! Istina, nitko se tako čemu nije nadao, u smislu da nije dugo pripremana niti se o tome znalo, a zbog višegodišnjeg zastoja u odnosima između Hrvatske i Srbije djelovalo je posve iznenađujuće. Sve je potaknuo i inicirao neposredno prije toga skupa doajen u građenu boljih hrvatsko-srpskih odnosa **Janko Veselinović**, a kolega **Milorad Pupovac** i ja smo prihvatili i za kratko vrijeme realizirali. Tim prije, jer na taj način snažno efektuiramo ono što već kao razvijeno postoji u suradnji hrvatskih institucija i organizacija u Srbiji s institucijama i organizacijama Srba u Hrvatskoj – od kulture i informiranja, do sporta i politike. I vlasti i u Beogradu i u Zagrebu su na tako što gledali pozitivno i, čini se, posvijestili činjenicu da unatoč zastojima u bilateralnim odnosima između dviju država suradnja između dvije nacionalne manjine dobiva na novoj kvaliteti. Oni, pak, koji su prije svega DSHV i mene osobno, lažno dakako, optuživali za nekakvu ustašofiliju bili su efektno razoružani...

► **Nakon Vašeg imenovanja za ministra novi zastupnik iz redova DSHV-a je Mirko Ostrogonac. On je sada dio zastupničkog kluba u kome su uz njega tri zastupnika Stranke pravde i pomirenja i Ujedinjene**

seljačke stranke? Zašto je DSHV u tom zastupničkom klubu?

Budući da smo postali dio vladajuće strukture izvršne vlasti u Srbiji, logično je uslijedio i korak da se isto potvrdi i kada je riječ o poziciji narodnog zastupnika DSHV-a, koji je, s obzirom na redoslijed na izbornoj listi, pripao **Mirku Ostrogoncu**, to jest da postane dio jednog zastupničkog kluba koji podržava rad Vlade. Na temelju programske i političke bliskosti – riječ je, s jedne strane, o stranki nacionalne manjine i, s druge strane, o stranci koja ima posebni senzibilitet za regionalni razvoj i pitanje poljoprivrednika, pa se nekako samo po sebi nametnulo rješenje da izbor zastupničkog kluba padne na klub Stranke pravde i pomirenja i Ujedinjenu seljačku stranku. Takvo rješenje, budući da je riječ o zastupničkom klubu s malim brojem zastupnika, omogućuje i određenu samostalnost u djelovanju zastupnika DSHV-a kolege Ostrogonca, ali i veću vidljivost stranke kao takve.

► **Ovaj intervju objavljujemo u posljednjem broju Hrvatske riječi za 2022. godinu. Što su želje ministra Žigmanova za 2023. godinu, a što su želje političkog lidera Hrvata u Srbiji za nerednu godinu?**

Moje su želje, kao i velike većine drugih ljudi, vezane isključivo uz ono što je pozitivno! Jer, ljudi ne bi smjeli željeti zlo... Naravno, moje dobre želje se različito usadržavaju – kao ministar želim da stupanj i opseg ljudskih prava u Srbiji bude ostvaren na što višoj razini, razini koja će svakom čovjeku osigurati sreću, mir, jednakost i sigurnost; da kvaliteta i kvantiteta manjinska prava budu garancija ne samo opstanku nacionalnih manjina nego i njihovom razvoju i prosperitetu; da vrijednosti na kojima počiva dijalog u društvu svlada i porobi sve odnose među građanima, grupama i institucijama u Srbiji tako da zadovoljstvo bude stalna sastavnica života svih ljudi. Kao politički lider Hrvata u Srbiji želje mi imaju sljedeća usadržavanja: da na isti način – dogovorima i slogom – nastavimo realizirati sve započeto u zajednici – od stavljanja u funkciju osvojenih prostora za lokalne hrvatske zajednice u Beogradu, Petrovaradinu, Vajskoj, Monoštoru, Starčevu, Opovu, Plavnoj, Beregu i Subotici, pa do većih i boljih postignuća u područjima kulture, obrazovanja, informiranja i službene upotrebe hrvatskog jezika i pisma; da istim žarom i odlučnošću učinimo dodatne iskorake u institucionalnom razvoju zajednice – počnu radovi na Hrvatskom školskom centru, osnujemo Dramu na hrvatskom pri profesionalnom kazalištu, otvorimo nove vrtiće i jaslice...; da dosljednim držanjem i pouzdanošću zaočujemo sudjelovanje DSHV-a u institucijama vlasti – na lokalnoj razini tamo gdje nas nema i da otvorimo javni sektor za zapošljavanje i upravljanje; da smutipuke u našim redovima zauzdavamo i nadalje razuvjeravanjem djelima i postignućima; da suradnike i partnere iz Hrvatske razoružamo nametnutih lažnih sumnji i razvrgnemo vlasti nezastuženih objeda putem nastavka uspostave povjerenja i izgradnje bratskih odnosa; Hrvatima i Hrvatima koje predstavljam tek jedno – da ostvare u punini sve ono što oni sebi i drugima dobro žele.

Prvi rezultati Popisa stanovništva

Pad od sedam posto

Prema prvim rezultatima Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2022. godine (Popis), u Srbiji živi 6.690.887 stanovnika. Popisom su prikupljeni i podaci o 2.520.854 domaćinstava i 3.628.175 stanova.

Popis je proveden od 1. do 31. listopada 2022. godine. U nekoliko većih gradova terensko prikupljanje podataka je produženo do 7. studenoga, a građanima koji, iz bilo kog razloga, nisu popisani omogućeno je telefonsko popisivanje do 17. studenoga. Kako navode na sajtu Republičkog zavoda za statistiku, baza podataka dobijena direktnim popisivanjem dopunjena je podacima iz administrativnih evidencija.

Prvi rezultati Popisa sadrže osnovne podatke o ukupnom broju popisanih osoba, broju stanovnika, domaćinstava i stanova, prema stanju na dan 30. rujna 2022., podložni su promjenama tijekom statističke obrade podataka, a konačni rezultati će biti publicirani sukcesivno, od

travnja 2023. do lipnja 2024. godine. Popis nije proveden na teritoriju Kosova.

Prema prvim rezultatima Popisa 2022, u Srbiji živi 6.690.887 stanovnika. U odnosu na Popis 2011. godine, ukupan broj stanovnika smanjen je za 495.975, odnosno za 6,9%. Smanjenje broja stanovnika zabilježeno je u svim regijama (oko 10%), osim u Beogradskoj regiji u kojoj je broj stanovnika povećan za oko 1,6%, gdje je zabilježen i najveći porast broja stanova (18,55%). Ukupno je broj stanova veći za 12,26% a broj domaćinstava za 1,33%.

Što se tiče gradova u kojima u većem broju žive pripadnici hrvatske nacionalne manjine, osim u Beogradu i Novom Sadu u kojima se bilježi rast stanovnika, u svim ostalim gradovima broj stanovnika je opao za oko 10%, a u nekima, kao što su Bač, Šid, Apatin i Sombor i do blizu 20%.

J. D.

Ukupan broj stanovnika 2011.-2022.

GRAD	2011.	2022.	Apsolutni porast-pad	Indeks 2011=100
Grad Beograd	1.659.440	1.685.563	26.123	101.57
Novi Sad	341.625	367.121	25.496	107.4
Bač	14.405	11.619	-2.786	80.66
Beočin	15.726	14.009	-1.717	89.08
Srijemski Karlovci	8.750	7.925	-825	90.57
Subotica	141.554	124.679	-16.875	88.08
Zrenjanin	123.362	106.562	-16.800	86.38
Pančevo	123.414	115.910	-7.504	93.92
Opovo	10.440	9.476	-964	90.76
Sombor	85.903	71.521	-14.382	83.26
Apatin	28.929	23.383	-5.546	80.82
Srijemska Mitrovica	79.940	73.053	-6.887	91.38
Ruma	54.339	48.966	-5.373	90.11
Šid	34.188	28.202	-5.986	82.49
Republika Srbija	7.186.862	6.690.887	-495.975	93.1
Beogradska regija	1.659.440	1.685.563	26.123	101.57
Regija Vojvodine	1.931.809	1.749.356	-182.453	90.56
SRBIJA-JUG	3.595.613	3.255.968	-339.645	90.55

Položaj i prava nacionalnih manjina u Srbiji i Hrvatskoj (VI.)

Razmjerno zapošljavanje nacionalnih manjina

Neophodno je razvijati ne samo zakonski okvir već kada se usustavi, mora biti praćen i adekvatnim politikama praćenja provedbe ovih standarda, ističe Baštovanović

sukladne potrebama pripadnika određene zajednice, ne samo što moraju biti sukladne u razmjernome kontekstu i brojnosti određene zajednice već one moraju biti i afirmativne kako bi se eventualne zapreke mogle prevladati i kako bi upošljavanje nacionalnih manjina bilo u punome kapacitetu», kaže Baštovanović.

Okviri i mjere

Država Srbija je kolovoza ove godine izradila peti periodični izvještaj za razdoblje od 2017. do 2021. godine koji se dostavlja generalnom tajniku Vijeća Europe radi praćenja poštovanja obaveza preuzetih od država ugovornica koje su potpisale Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina. Među ostalim, u ovom se izvještaju govori o mjerama za stvaranje »dugoročnog i mjerljivog napretka u pogledu zastupljenosti nacionalnih manjina u javnoj upravi«, što je tema od interesa u ovome nastavku našega serijala.

Kao neophodna mjera za dostizanje ovog cilja navodi se kako je potrebno »uspostaviti i staviti u upotrebu, što je prije moguće, a najkasnije do isteka roka za dostavljanje petog državnog izvještaja održivi okvir za prikupljanje podataka unutar javne uprave i na osnovu tih podataka uspostaviti, provesti i pratiti i periodično revidirati konkretne i efektivne mjere usmjerene na stvaranje dugoročnog i mjerljivog napretka u pogledu zastupljenosti nacionalnih manjina u javnoj upravi.

Kao efektivne mjere usmjerene k ostvarenju ovog cilja navode se Izmjene i dopune Zakona o državnim službenicima koje su se počele primjenjivati od 1. siječnja 2019. kojima je propisano da se »pri zapošljavanju u državna tijela vodi računa o tome da nacionalni sastav, među ostalim, odlikava u najvećoj mogućoj mjeri strukturu stanovništva«. Konkretno, propisano je, ako se u državnom tijelu popunjava radno mjesto kod koga je kao poseban uvjet predviđeno znanje jezika i pisma nacionalne manjine, u oglasu o javnom natječaju posebno se navodi ovaj uvjet.

Ustav Republike Srbije u članku 53. jamči da građani imaju pravo sudjelovati u upravljanju javnim poslovima i pod jednakim uvjetima stupati u javne službe i na javne funkcije, a u članku 77. i to da »pripadnici nacionalnih manjina imaju, pod istim uvjetima kao ostali građani, pravo sudjelovati u upravljanju javnim poslovima i stupati na javne funkcije« i da se »pri zapošljavanju u državnim tijelima, javnim službama, tijelima autonomne pokrajine i jedinica lokalne samouprave vodi računa o nacionalnom sastavu stanovništva i odgovarajućoj zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina«.

Politolog **Darko Baštovanović** iz Hrvatskog nacionalnog vijeća ističe kako »razmjerno zapošljavanje pripadnika nacionalnih manjina jest jedan od ključnih koraka k adekvatnoj integraciji nacionalnih manjina u cjelokupni društveni i politički sustav društva«.

»HNV praktički od svojega osnutka pa sve do danas inzistira na tome da kada su u pitanju politike zapošljavanja nacionalnih manjina, iste moraju biti adekvatne i

Isto tako propisano je da u slučaju jednako kvalificiranih kandidata, prvenstvo ima kandidat pripadnik nacionalne manjine. Osim toga, u cilju provođenja ovog Zakona Vlada Srbije je donijela Uredbu o internom i javnom natječaju za popunjavanje radnih mjesta (2019., 2021.) kojom se bliže uređuje način davanja prvenstva pripadnicima nacionalnih manjina u postupku natječaja u svim državnim tijelima. Ovom je uredbom propisano da »ako postoji potreba za zaposlenjem pripadnika nacionalne manjine koja je nedovoljno zastupljena među zaposlenima, u natječaju se posebno navodi da pripadnici te nacionalne manjine imaju prednost na listi kandidata u odnosu na druge kandidate koji su ostvarili isti rezultat u postupku«.

Baštovanović ističe kako HNV kontinuirano ukazuje kako do sada pored toga što zakonodavni okvir u ovome segmentu nije bio usklađen, nije postojalo niti političke volje da se ovo kompleksno pitanje riješi.

»Mi praktički danas ne znamo kakva je situacija s upošljavanjem nacionalnih manjina, jer država ne posjeduje adekvatan okvir putem kojega bi se pratila statistika upošljavanja pripadnika manjina, te se cjelokupni narativ za država isključivo u segmentima isticanja kako je stupanj uposlenosti zadovoljavajući, a ne postoje konkretni podaci koji bi ta stajališta i potkrijepili. S druge strane, sva relevantna izvješća međunarodnih tijela koja su zadužena za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih manjina (kao što je slučaj s Četvrtim izvješćem o provedbi Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina za Srbiju, pa čak i Godišnjim izvješćem, Europske komisije) ukazuju kako je stupanj uposlenosti manjina iznimno nizak i kako je neophodno poduzeti adekvatne mjere kako bi se ova situacija konačno unaprijedila«, kaže on.

Novi informacijski sustav

U petom izvještaju se navodi kako su u cilju utvrđivanja podataka o zastupljenosti nacionalnih manjina u javnoj upravi donesene zakonske izmjene čime su stvoreni osnovi za njihovo prikupljanje. Naime, Zakonom o centralnom registru obaveznog socijalnog osiguranja propisano je da ovaj registar preuzima poslove vođenja Registra zaposlenih, izabranih, imenovanih, postavljenih i angažiranih osoba kod korisnika javnih sredstava u koji se, među ostalim, upisuje i podatak o nacionalnoj pripadnosti i podatak o jeziku na kome je završeno školovanje u skladu s principom dobrovoljnog izjašnjavanja.

Izmjenama i dopunama Zakona o državnim službenicima koje su u primjeni od 1. siječnja 2019. propisano je i da se u Centralnoj kadrovskoj evidenciji po principu dobrovoljnog izjašnjavanja vode podaci o nacionalnoj pripadnosti i jeziku školovanja.

Početkom 2021. uspostavljen je Registar zaposlenih, izabranih, imenovanih, postavljenih i angažiranih osoba kod korisnika javnih sredstava u okviru informacijskog sustava CROSO u kojem je unos ovih podataka opcijski, odnosno potrebno je priložiti potpisani pristanak zaposlenog.

U izvještaju se navodi kako je u prosincu 2019. Služba za upravljanje kadrovima u suradnji s Ministarstvom državne uprave i lokalne samouprave i Kancelarijom za informacijske tehnologije i elektroničku upravu uz potporu EU projekta krenula u razvoj novog Informacijskog sustava za upravljanje ljudskim resursima u državnim tijelima i tijelima autonomnih pokrajina i jedinica lokalnih samouprava u kojoj će biti sadržani i podaci o nacionalnoj pripadnosti o jeziku školovanja također na dobrovoljnoj osnovi.

U tijeku je finalizacija ovoga informacijskog sustava i može se očekivati da će biti operativan kada nadležna tijela ocijene da je potpuno siguran za javnu uporabu, a procjena je da će to biti nakon 2022. godine, navodi se u izvještaju.

Radi usporedbe, podsjetimo se da, prema politici zapošljavanja, u upravnim tijelima lokalnih jedinica u Hrvatskoj trebaju biti zastupljene one nacionalne manjine koje imaju pravo na razmjernu zastupljenost u lokalnom vijeću, odnosno koje su zastupljene s više od 15% na tom području. Lokalne jedinice dužne su donijeti plan prijema u službu kojim se planira zapošljavanje potrebnog broja pripadnika nacionalnih manjina radi ostvarivanja zastupljenosti, a ako ona nije osigurana, dužne su takvu činjenicu navesti u natječaju za primanje u službu.

Na pitanje kako se može prevladati problem nepostojanja preciznih podataka o nacionalnoj pripadnosti uposlenih u javnoj upravi, budući da je prikupljanje ovih podataka dobrovoljno prema Ustavu i Zakonu (spada u osjetljive podatke o ličnosti), Baštovanović odgovara kako je »kontinuirano pozivanje na osjetljivost podataka više nego neadekvatan argument ili bolje rečeno izlika pojedinih državnih institucija kako bi se zatomio stvarni uvid u ovome području«.

»Prakse praćenja uposlenosti nacionalnih manjina, odnosno stupnja ostvarivanja ovoga prava postoji u europskim državama i on je garantiran i najrelevantnijim standardima zaštite nacionalnih manjina na europskoj razini, kao što je to slučaj s Okvirnom konvencijom za zaštitu nacionalnih manjina. Uzmimo kao primjer Hrvatsku, koja je svoje politike praćenja razmjernе uposlenosti dovela na iznimno visok nivo i gdje se statistički jasno prati situacija uposlenosti nacionalnih manjina, a posebice srpske zajednice koja koristi državna izvješća kako bi ukazala na stupanj porasta ili opadanja uposlenih Srba u javnim institucijama i upravi. Dakle, neophodno je razvijati ne samo zakonski okvir već kada se usustavi mora biti praćen i adekvatnim politikama praćenja provedbe ovih standarda«, zaključuje Baštovanović.

Jasminka Dulić

Kroz serijal članaka podastrijet ćemo pojedine aspekte zakonskih rješenja, institucija, društvenih normi i pokazatelja društvenog položaja od značaja za bolje razumijevanje položaja nacionalnih manjina kada su u pitanju Hrvati u Srbiji i Srbi u Hrvatskoj kao pripadnici nacionalne manjine.

Najveći sportski događaj 2022.

Svjetsko prvenstvo u nogometu, nazivano i Mundijal, koje je nedavno završeno u Kataru, svakako je bio najveći sportski događaj ove godine na izmaku. Često sam govorio, malo iz šale ali i na osnovu vlastitog iskustva, da se naši muškarci (bez obzira kojoj etničkoj grupi pripadali) »razumiju« u tri stvari: nogomet, politiku i arhitekturu. Mundijal je održan u maloj, ali izuzetno bogatoj zemlji, u Kataru koji je bio britanska kolonija sve do 1971. kada je postao samostalni emirat. Tada je imao 130 tisuća stanovnika, današnjih dana (procjena) oko 3 milijuna. Katar je zapravo jedan poluotok u Perzijskom zaljevu, izuzetno bogat naftom i zemnim plinom. Minulo SP u nogometu blistavi je dokaz kako nogomet više nije samo jedna timska igra s loptom nego je i ogroman biznis (kao i košarka, hokej na ledu itd.). Organizacija jednog ovako velikog svjetskog događaja u principu je i dobar prihod za državu u kojoj se održava. Zato ni ne čudi što je Svjetska nogometna federacija (FIFA koja također živi od novaca) prije osam godina prihvatila ponudu Katara da se u toj državi održi najviše cijenjeno Svjetsko prvenstvo u nogometu. Mnogi novinari i komentatori su se, kada je ova vijest objavljena, čudili zašto je baš Katar odabran (mali broj stanovnika, stroga muslimanska zemlja itd.). Već onda se govorilo da je tadašnji predsjednik FIFA podmićen. Danas, sada već bivši predsjednik ove organizacije izjavio je kako je izbor Katara za mjesto Mundijala bila pogreška?! Nije ovu izjavu posebno obrazlagao. Malo je čudno, kada znamo da je protiv njega pokrenuta istraga za primanje mita. No, ovo danas nije ništa novo, jer je npr. i predsjednica Europske komisije optužena za slične stvari u svezi cjepiva protiv kovida.

Nogomet i politika

Po svemu sudeći, nogomet već odavno nije samo sportska igra, često je umiješana i politika. Sjetio sam se jednog izuzetno dobrog mađarskog igrača koji je bio i član državne reprezentacije u nogometu, koji se prezivao **Rákosi**, isto kao tada omraženi vođa mađarske Komunističke partije (sve se ovo događa prije revolucije 1956.). U početku budimpeštanski navijači su bili indiferentni prema njemu, ali kasnije (možda ih je netko savjetovao), kada je Rákosi izašao na teren loptu još nije ni primio, već su počeli u zboru vikati: »uaaa Rákosi, dolje s njim« i slično tako da mu je bilo zabranjeno igrati u Budimpešti. Današnji »navijači« u našem glavnom gradu isto skandiraju (navodno po uputi oporbenih vođa) protiv našeg predsjednika, upotrebljavajući vrlo grub riječnik (navodeći da je predsjednik pripadnik LGBTQ populacije, ali u beogradskom žargonu to je i karakterna osobina sa značenjem: nesposoban, traljav). U političkom kontekstu nogometa ne trebamo zaboraviti ni događaje od 13. svib-

nja 1990. u Zagrebu i na stadionu *Maksimir*, u glavnoj ulozi »navijači« domaćih i gostiju, jer mnogi smatraju to uvodom u rat čiji rezultat je bio raspad SFRJ.

Naravno, i na proteklom svjetskom »sportskom događaju« bile su političke provokacije koje su započeli nogometaši Njemačke. Katar je muslimanska država u kojoj važe zakoni šerijata. U ovoj zemlji žene su u velikoj manjini, čine samo oko trećinu stanovnika. Zašto? Većinu stanovništva čine strani radnici koji tu rade za izuzetno visoke plaće u odnosu na one koje bi dobijali u svojim

Jedan od stadiona na SP

matičnim zemljama. Ako nekog uhvate da je pripadnik LGBTQ populacije, on se strogo kažnjava. Simbol ove populacije je duga (ljudi su različiti kao boje duge). Njemačka nogometna reprezentacija je u svojem prvom nastupu željela da igrači na svojoj ruci nose traku sa »simboličnom dugom«. To bi u zemlji domaćina značilo političku provokaciju i naravno FIFA im je to zabranila. Nijemci su bili uporni i prije početka su se grupno slikali, ali su šakom začepili usta simbolizirajući time »da ne postoji sloboda govora i izražavanja«, ali, sudeći po rezultatima umjesto »politiziranja« bolje da su igrali nogomet.

Biznis iznad svega

Organizatori (mali broj stanovnika) su zato osigurali »navijače« za svoje »odabrane«, »uvezli« su ih iz osiromašenog Libanona, kojima je osigurana hrana, smještaj i povratak. Na žalost mnogih stranih navijača, javna prodaja i konzumacija alkoholnih pića u ovoj državi je zabranjena. Ali to nije smetalo organizatorima da s jednim od najvećih proizvođača piva u SAD-u sklope ugovor o sponzoriranju, a usput su iznajmili tri velika krucera (ploveća hotela) kapaciteta 6.000 soba za navijače i goste, na kojima je bila dozvoljena konzumacija piva i točenje vina i bili su usidreni blizu obale. Bog je Bog, ali i biznis je biznis! Svim čitateljima želim mnogo uspjeha i naravno blagu zimu i tople stanove u 2023. godini!

Humanizam i »performansa«

U moru loših vijesti kojima smo svakodnevno obasipani (enormna poskupljenja i drastično siromašenje građana, prostakluk u Skupštini i u tv emisijama, djeca u bolnici zbog klora u bazenu, poginuli Đurđinčani kod Bajmaka, petarde i topovski udari gdje god se okreće...) jedna se svojom prirodom naprosto izdvaja i svrstava u red onih koje bi se najbolje mogle opisati riječima kako još »niko cilom svitu nije napeko kolača«. Po svojoj naravi ta je vijest možda najsličnija onoj prilikom donošenja proračuna kada oporbeni vijećnici ili zastupnici gorljivo napadaju sastavljača zbog načina na koji je rasporedio planirane godišnje prihode i rashode ili ga na isti način njihovi kolege iz vlasti brane. I jednoj i drugoj vijesti zajedničko je da je njeno izlaženje u javnost ciklično, odnosno pojavljuju se koncem godine.

Riječ je, naravno – ako još niste pogodili – o odluci gradonačelnika **Stevana Bakića** s početka mjeseca da Subotica i ovoga puta ostane bez organiziranog dočeka Nove godine na Trgu slobode, a da sredstva u iznosu od 5,9 milijuna dinara za te svrhe budu preusmjerena mladima i za liječenje djece. Tako je aktualni gradonačelnik i nakon kovid stanke nastavio započetu praksu da se razmjerno visoki iznosi za proslavu tijekom jedne noći utroše u nešto mnogo korisnije i plemenitije, nešto od čega će koristiti imati šira zajednica, posebno njen najosjetljiviji dio. Ova odluka – ako je vjerovati komentarima i urađenim anketama – naišla je na većinsko odobravanje građana, koji gradonačelniku žele da se po istom načelu odrekne nastupa preplaćenih, a umjetnički ispodprosječnih gostiju kakve najčešće imamo priliku gledati i čuti za proslavu Dana grada čime bi se gradski proračun dodatno oslobodio štete zvane, hmmm, recimo »Zorica«.

Nezadovoljni ovom odlukom, a ni njih naravno ne manjka, najčešće kao argument svojih kritika uzimaju kom-

binaciju matematičkih podataka, pomiješanih s osobnim osjećanjima. Kada je riječ o ovim prvim, uglavnom se ukupna svota dijeli s brojem njegovih korisnika da bi konačan rezultat po pravilu bio razočaranje iznosom koji će dobiti, odnosno otvorena sumnja u to da sredstva neće stići onima kojima su po planu namijenjena. Riječ je o, kako je u odluci gradonačelnika navedeno, studentskim stipendijama (uz već postojećih 100, sredstvima iz »dočeka« bit će omogućeno još 38); o 959.000 dinara usmjerenih na proračunski Fond za poticanje razvoja mladih talenata (237 studenata i učenika, plus 137 novih), te o 500.000 dinara na račun Fondacije za pomoć pri liječenju teško oboljele djece i mladih. Uz već spomenuto razočaranje zbog iznosa koje će korisnici dobiti (i sumnje u isto), razočarani ovom odlukom nerijetko navode kako Subotica i na ovaj način potvrđuje svoj status »najvećeg sela u Europi«, odnosno »mračne palanke na periferiji države«.

S druge strane, kada smo već kod komentara, ista je vijest izazvala nepodijeljene simpatije, pa čak i određenu dozu »pozitivne zavisti«, izazvala u domaćim medijima prije svega zbog njenog samog uzroka (ekonomska situacija) i svrhe (pomoć mladima). Tako je vijest od 6. prosinca ove godine da u Subotici neće biti organiziranog dočeka u domaćim medijima prenesena poput čuda da su japanski navijači na Svjetskom nogometnom prvenstvu ostajali poslije utakmice na stadionu i čistili ga od otpadaka, a još i više kao primjer koji bi i ostali gradovi u Srbiji trebali slijediti. Tko ne vjeruje, neka malo surfa po netu i uz samu vijest (i njenu narav, od naslova do samog intoniranja) pročita i komentare čitatelja, pa neka onda donese vlastitu ocjenu o ispravnosti ove odluke.

Konačno, ako je na koncu dopušten i još jedan subjektivni sud, iza svake ovakve ili slične odluke najbitniji je upravo njen motiv. Razumnom čovjeku nije potrebno objašnjavati da 5,9 milijuna dinara, podijeljen s tolikim brojem korisnika, nije iznos koji će riješiti probleme učenika ili studenata, a još manje teško oboljele djece. Ali isti će taj razuman čovjek shvatiti i prije prihvatiti činjenicu da su i tako podijeljenih 5,9 milijuna dinara utrošeni pametnije (i humanije) negoli da se sliju u džepove osoba koje bi u nekim drugim društvima bile na njegovoj dubokoj margini, a jedini »nastup« na središnjem gradskom trgu bio bi im na nekom prosvjedu zbog niskih iznosa socijalne pomoći. U satima koji slijede uoči prelaska iz jedne u drugu godinu zacijelo neće manjkati niti onih koji će se u tim trenucima sjetiti i onih milijuna beba, djece, njihovih roditelja, starih i nemoćnih u Ukrajini koji se, ni krivi ni dužni, smrzavaju u mraku moleći se istodobno da im vatromet ne upriliči iskompleksirani zlotvor iz Kremļa.

Z. R.

Predstavljen projekt vrtića i jaslica »Blažena Ozana Koterska« u Tavankutu

Vrtić za svu djecu, dicu i decu

nacionalnog vijeća, koje pomaže oko projektne dokumentacije i osiguravanja dijela financijskih sredstava. Sve se realizira u dogovoru s PU *Naša radost*, koja će osigurati uposlenike, s tim da je moguć angažman i časnih sestara, kao što je to slučaj u vrtiću *Marija Petković – Sunčica* u Subotici i *Marija Petković – Biser* u Aleksandrovu. Što se tiče samog objekta, u planu je rekonstrukcija postojeće kuće (nekadašnjeg dominikanskog samostana) te dogradnja neophodnih prostorija (sve ukupno oko 280 kvadrata), kako bi se zadovoljili svi uvjeti i ispoštovali standardi neophodnih za smještaj djece. Znači, vrtić i jaslice bit će u vlasništvu Crkve, tj.

Javna prezentacija projekta vrtića i jaslica »Blažena Ozana Koterska« koji će se nalaziti u Rimokatoličkoj župi Presveto Srce Isusovo u Tavankutu, u nekadašnjem dominikanskom samostanu (Ulica Ive Lole Ribara), održana je u petak, 23. prosinca, na Etno salašu *Balažević*. Odgojni cjelodnevni rad u ovom objektu provodit će se na hrvatskom jeziku, po Montessori programu, a moći će primiti oko 25-ero djece vrtićkog, te oko 20-ero djece jaslenog uzrasta.

Glavni investitor – tavankutska župa

Budući da Predškolskoj ustanovi *Naša radost* nedostaje prostor za smještaj djece u Tavankutu, prije oko godinu i pol dana pokrenuta je inicijativa da se prostorije u vlasništvu Crkve stave na raspolaganje novom vrtiću i jaslicama. Projekt je ovom prigodom predstavio včl. **Tomislav Vojnić**, član tima za realizaciju ove ideje.

»Inicijator i glavni investitor projekta je Rimokatolička župa Presveto Srce Isusovo u Tavankutu uz potporu Hrvatskog

tavankutske župe, koja će financije osigurati velikim dijelom putem donacija, a po završetku svih radova, tj. kada se dobije upotrebna dozvola, one će biti predane na upravljanje *Našoj radosti*«, rekao je vlč. Vojnić.

Za dobrobit cijelog sela

Tijekom prezentacije vlč. Tomislav Vojnić osvrnuo se i na priče/spekulacije, koje se tiču budućeg tavankutskog vrtića i jaslica.

»Vjerujem da ste do sada čuli svaka-kve priče vezane za ovaj vrtić. Ovom prilikom želim naglasiti da će vrtić biti za svu djecu, dicu i decu. Znači, nema podjela, kao Crkva smo otvoreni za sve i činimo ovo za dobrobit cijelog sela. U Tavankutu moramo raditi na izradnji zajedništva, djeca se trebaju zbližiti«, istaknuo je on.

Dodao je da će se u vrtiću i jaslicama raditi po nastavnom programu koji se provodi u svim državnim vrtićima u

Srbiji, ali na hrvatskom jeziku, a budući da će se raditi po Montessori programu, uz odgajatelje/ice će biti mogući i profesionalni ili neki drugi vid angažmana i časnih sestara.

»Časne dominikanke su nekad djelovale u našoj župi i njihova blaženica je bila blažena **Ozana Koterska** i po njoj će vrtić i dobiti ime.«

Što se tiče donacija i druge vrste pomoći, vlč. Tomislav Vojnić je rekao da su neke već dobivene, neke se očekuju, te kako će nastojati uključiti što više ljudi koji su spremni donirati, bilo u novcu, bilo u građevinskom materijalu, kao i pomoći u fizičkim radovima poput raščišćavanja terena.

Neki od prisutnih ovom su prigodom rekli kako je ovo hvalevrijedna inicijativa, izrazili su svoje zadovoljstvo što će se s djecom raditi po Montessori program, te ponudili pomoć oko realizacije projekta.

Radovi na objektu trebali bi početi na proljeće i očekuje se da će trajati oko pola godine.

I. Petrekanić Sič

Božićno-novogodišnji program u HKC-u *Bunjevačko kolo*

U susret novome

U Hrvatskom kulturnom centru *Bunjevačko kolo* u Subotici, u utorak, 27. prosinca, priređen je božićno-novogodišnji program *U susret novome*. U programu su sudjelovali: Dječji zbor *Lira* Hrvatskog prosvjetnog društva *Bela Gabrić* i Novi omladinski zbor Njemačke udruge *Maria Theresiopolis* koje je pripremila **Emina Tikvicki** te članovi Književno-teatarskog kružoka HKC-a *Bunjevačko kolo*.

Zborovi su se predstavili poznatim božićnim pjesmama iz cijelog svijeta, a kroz program večeri publiku su u stilu *stand up* komičara vodili članovi KTK-a – **Zoltan Sič** i **Bernadica Ivanković**.

Kombinacija žanrova

Inicijatorica ovog programa i zborovoditeljica **Emina Tikvicki** kaže kako im je želja bila napraviti jednu manje tradicionalnu predblagdansku večer.

»Subotica je dosta bogata božićnim programima. Mnoštvo koncerata je s tradicionalnim, crkvenim pjesmama pa smo se mi htjeli izmaći od toga. U skladu s nazivom *U*

susret novome htjeli smo da naš program ne bude strogo tradicionalan, već da bude proširenje u neke druge žanrove. Došli smo do rješenja da to bude kombinacija dramske sekcije i zborova«, kaže Tikvicki.

Prigoda za okupljanje

U HKC-u žele okupljati ljude različitim prigodama i u različitim ambijentima, te je na tom tragu realizirana i ova večer.

»Želja nam je da se osjeti da smo tu jedni za druge. A što ima ljepše od Božića i Nove godine kao povoda? Bilo bi lijepo da ovo postane tradicija okupljanja ne samo ljudi iz uprave i članova sekcija HKC-a već i šireg kruga ljudi iz hrvatske zajednice pa i iz našega grada. Da pokažemo da smo otvoreni, raspoloženi za suradnju. I dalje se kuca na vrata *Kola*, ljudi žele biti dio naše priče, te nam je vrlo drago da smo mogli ugostiti dva zbora koja vodi Emina Tikvicki. U suradnji s njom osmislili smo mali, prigodni program. Bila je ovo prigoda za susresti se, malo popričati, čuti prigodne popularne pjesme, nasmijati se«, kaže voditeljica Književno-teatarskog kružoka **Nevena Mlinko** koja je sa Zoltanom Sičom osmislila dramski dio programa.

»Stil vođenja programa bio je humoristički ali ne bez male kritičke žaoke o trenutku u kojem živimo, odnosno o porastu kapitalizma i bujanju potrošačkog društva. Trebamo se zamisliti je li sve u sjaju, u stalnoj kupovini novoga, gdje gubimo orijentir i počinjemo ne samo mijenjati stvari već i ljude, kao i da ih možemo ponovno kupiti na nekim štelazijama«, kaže Mlinko.

H. R.

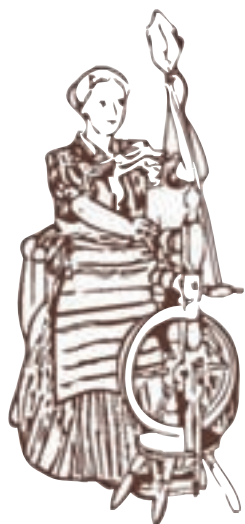
HKPD Đurđin

Tiha noć u Đurđinu

HKPD Đurđin organiziralo je 22. prosinca božićni koncert *Tiha noć u Đurđinu* u pastoralnoj dvorani Otac Gerard Tomo Stantić. U programu je nastupio dječji i omladinski zbor te literarno-dramska sekcija HKPD Đurđin i dječji zbor Lira HKPD-a Bela Gabrić iz Subotice. Glazbenom ugođaju pridonijeli su i mladi tamburaši iz Đurđina. Djecu su uvježbale Verica Dulić, Nela Skenderović i Emina Tikvicki.

Prisutne je pozdravio domaćin vlč. Danijel Katačić, a među uzvanicima bili su predstavnici hrvatske diplomacije, DSHV-a, ZKVH-a i NIU Hrvatska riječ.

J. D. B.

Veliko prelo u Subotici

HKC Bunjevačko kolo organizira Veliko prelo 2023. koje će biti održano u subotu, 28. siječnja 2023. godine, u dvorani Tehničke škole Ivan Sarić u Subotici, s početkom od 20 sati. Gosti se očekuju od 19 do 20 sati, kada počinje službeni dio programa.

Tijekom programa bit će pročitana najljepša »Preljska pisma«, a birat će se i najljepša prelja s pratiljama.

Cijena ulaznice je 3.000 dinara. U cijenu je uključena večera i piće. Svaka ulaznica sudjeluje u izvlačenju bogate tombole.

Sve informacije u svezi rezervacije i kupovine karata mogu se dobiti od 4. siječnja 2023. u uredu HKC-a Bunjevačko kolo (Preradovićeve br. 4), Subotica ili na telefon: 064/659-06-35, radnim danima od 8 do 14 sati.

HKC Bunjevačko kolo i Organizacijski odbor Velikog prela objavljuju

NATJEČAJ za najbolju »PRELJSKU PISMU« Velikog prela 2023. godine

Napisane »Preljske pisme« potrebno je dostaviti na e-mail adresu: hkcbunjevackokolosubotica@yahoo.com ili poštom na adresu HKC Bunjevačko kolo, Preradovićeve br. 4, 24000 Subotica, s naznakom za Veliko prelo 2023. – natječaj za »Preljsku pismu«.

Uz prijavu je potrebno napisati tko je autor pjesme i kontakt telefon, adresu i e-mail. Pjesma treba biti napisana na hrvatskom jeziku ili na bunjevačkoj ikavici s temom koja je prigodna uz prelo, zimu, blagdane, bunjevačke običaje i tomu slično.

Povjerenstvo za izbor »Preljske pisme« informaciju o tome tko su autori pjesama dobijaju tek nakon izbora pobjednika.

Natječaj je otvoren do 19. 1. 2023. godine.

HKC Bunjevačko kolo i Organizacijski odbor Velikog prela objavljuju

NATJEČAJ za izbor Najljepše prelje Velikog prela 2023. godine

Prijavu za natječaj je moguće predati putem e-mail adrese hkcbunjevackokolosubotica@yahoo.com, s naznakom za Veliko prelo 2023. – natječaj za Prelju ili putem Facebook stranice HKC Bunjevačko kolo (u Inbox). Uz prijavu je potrebno dostaviti: ime i prezime, mjesto stanovanja, godinu rođenja i kontakt telefon. Prelja za izbor na Velikom prelu mora biti odjevena u bunjevačku narodnu nošnju; za sve zainteresirane možemo pomoći oko izbora nošnje.

Natječaj je otvoren do 21. 1. 2023. godine.

Naši gospodarstvenici (CXXVIII.)

Nedostatak većih poticaja

Poljoprivrednici nisu zadovoljni zato što je skup repromaterijal, a njihovi proizvodi su jeftini. Mislim da ova država nema sluha za poljoprivredu, misle da u poljoprivredi ima novca koje treba uzeti, ali ne i vratiti taj novac kao zaradu proizvođačima, kaže Pavle Kujundžić

Na Verušiću, selu nadomak Subotice, **Pavle Kujundžić** zajedno s **Miroslavom Kišom** vodi trgovinu na veliko poljoprivrednim strojevima, priključcima i opremom *Agro-tehniku*. Na gospodarstvu se nalaze i silosi za skladištenje žitarica, a ova trgovina se bavi i kupovinom poljoprivrednog repromaterijala, koji se prodaje kooperantima.

Pavle Kujundžić kaže kako je najveći problem u ovdašnjoj poljoprivredi nedostatak većih poticaja za proizvođače, jer oni ulaze na europsko tržište kao mali proizvođači u tržišnu utakmicu sa svima onima koji imaju mnogo veće poticaje nego ovdašnji poljoprivredni proizvođači i

zbog toga su njihovi proizvodi jeftiniji od proizvoda ovdašnjih poljoprivrednika.

Opredjeljenje za posao u poljoprivredi

»Rođen sam u Subotici, završio sam Poljoprivredni fakultet Sveučilišta u Novom Sadu, diplomirao sam 1991. godine. Već kao dijete često sam išao kod djeda **Đure** i majke **Jovane** na salaš u Maloj Bosni. Puno sam vremena provodio kod njih. Moji roditelji se nisu bavili poljoprivredom, otac **Stjepan** je bio pravnik, a mater **Marija** ekonimistica. Dugo vremena nisam znao za što bih se opredijelio za moj budući posao, a u srednjoj školi sam odlučio da ću se baviti nekim vidom poljoprivrede. Prvo sam upisao smjer fizike u subotičkoj Gimnaziji i to mi je dalo dobru osnovu, predznanje za daljnje studiranje«, kaže Pavle Kujundžić i pojašnjava kako u poljoprivredni posao ulazi u ljeto 1993. godine.

Obitelj

Pavle Kujundžić radnim danima odlazi na Verušić, a živi u Subotici sa suprugom **Zvezdanom**. Najstarija kći **Iva** studira na Građevinskom fakultetu u Zagrebu, mlađa kći **Ena** pohađa hrvatsku Gimnaziju u Budimpešti, dok sin **Nikola** pohađa osnovnu školu u Subotici.

»Čim sam diplomirao, zaposlio sam se u subotičkoj kemijskoj industriji *Zorka*; radio sam u komercijali na prodaji umjetnog gnojiva, a zatim sam se zaposlio kod **Blaška Kopilovića** koji je osnovao zemljoradničku zadrugu *Zrno-Mag*. Bilo je to ovdje prvo privatno poduzeće koje se bavilo poljoprivredom tih godina. Dakle, bavio sam se ekonomijom u području poljoprivrede, kao što to radim i sada. Početkom 2000 godine, zajedno s Miroslavom Kišom formiramo tvrtku *Agro-tehnika* s tim da sam sada ja vlasnik.«

Prodaja mehanizacije i repromaterijala

Pavle Kujundžić kaže kako je *Agro-tehnika* krenula s trgovinom poljoprivrednom tehnikom, mehanizacijom i opremom.

»U to vrijeme kada je tvrtka otvorena počeli smo uvoziti polovnu mehanizaciju, uglavnom je to bilo iz Mađarske,

ali i iz Hrvatske i Slovenije i onda je išla daljnja preprodaja. U Mađarskoj su imali jako dobre poticaje i prodavali su kombajne i traktore po dobrim cijenama. Ovdje je vlast u određenom trenutku odlučila da se poljoprivrednici potiču na nabavu nove mehanizacije i nabava polovne mehanizacije je malo pala. Na polovnu mehanizaciju više se nije mogao dobiti poticaj. Ako se kupovala nova mehanizacija, uz poticaj koštala je kao cijena za polovnu. Znači, svatko će onda razmišljati o kupovini nove mehanizacije. I onda smo kao tvrtka polako prelazili na taj vid prodaje nove mehanizacije. Imali smo i zemlje u zakup, sami smo počeli nabavljati repromaterijal i prodavati naše proizvode, a onda se tu okupilo 18 suradnika s kojima smo zajedno nabavljali repromaterijal i zajedno prodavali naše proizvode i svi su našli neki interes«, kaže Pavle Kujundžić i navodi kako i dalje radi zajedno s Miroslavom Kišom.

»On ima svoje gospodarstvo, ja svoje, 80 posto je trgovina čime se ja bavim, a 20 posto je obrada oranica. *Agro-tehnika* kupuje i danas repromaterijal, znači umjetno gnojivo, sjemensku robu, sredstva za zaštitu bilja, a to prodajemo kooperantima. Dakle, opskrbljujemo naša gospodarstva, Miroslav i ja, ali i 15 gospodarstava koja su tu u okolici, a svoje proizvode prodaju *Agro-tehnici*.«

Otkup proizvoda i lagerovanje

Pavle Kujundžić kaže kako je prvi dio ove godine cijena ozimih kultura, pšenice i uljane repice, bila prosječna, kao i prinosi, koji su bili na nivou prosječnih, a u drugom dijelu godine proljetne kulture, suncokret i kukuruz su slabije rodili.

»Otkupljujemo pšenicu, suncokret, kukuruz i uljanu repicu. Imamo dva silosa i sušaru, kao i limeni magacin za lager. Kada otkupimo te proizvode, onda ih dalje prodajemo. Nešto se odmah proda, a nešto se drži na lageru, pa se proda kasnije. Cijena je uvijek najniža u žetvi, a poslije dva-tri mjeseca ide malo gore. Imamo svoj skladišni prostor i možemo dočekati porast cijena. Energenti su poskupjeli zbog rata u Ukrajini, a i Ukrajina i Rusija su najveći izvoznici pšenice i kukuruza, a Ukrajina čak i suncokreta. Zbog problema nemogućnosti izvoza proizvoda je dovelo do toga da su cijene na europskom tržištu porasle. A sve se to preslikava i kod nas ovdje na tržištu. Cijene jesu skočile, ali evo sada ipak padaju.«

S Pavlom Kujundžićem smo pričali i o tome što zahtijeva lagerovanje poljoprivrednih proizvoda u silose.

»Da bi se smjestila roba, silos se mora prvo pripremiti, očistiti i uraditi fumigacija, to je tretiranje silosa protiv kukaca kojih ima mnogo i koji mogu zaraziti pšenicu. Kad se roba smjesti, u roku od 2-3 mjeseca mi provjeravamo, pratimo trend ako se pojavljuje rast temperature u određenoj zoni, zbog vlage ili zbog štetnika i pristupamo ponovnoj fumigaciji, dakle fumigacija se radi na otprilike tri mjeseca. U silosima sada trenutno imamo pšenice i kukuruza, a kada suncokret i uljana repica dođu, u roku od tjedan do tri tjedna ti proizvodi budu prodani.«

Zvonko Sarić

Film o udrugama bunjevačkih Hrvata

SUBOTICA – Fondacija *Cro-fond* privodi kraju prvi dio projekta snimanja filmskih priloga o udrugama bunjevačkih Hrvata iz Bačke pod nazivom *Bunjevci bez granica*.

U okviru projekta snimljeni su filmski prilogi o tri udruge, a s projektom će se nastaviti poslije Nove godine. »Nakon snimanja filmskih priloga o udrugama srijemskih i šokačkih Hrvata (*Srijemci Srijemu* i *Šokci i baština*) odlučili smo se u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem nastaviti s ovim programom dok ne posnimimo sve aktivne udruge naše zajednice. Zbog obilja događanja tijekom ove godine i mnoštva programa koje je trebalo završiti do kraja prethodnog saziva nismo uspjeli projekt dovršiti u ovoj godini, pa će cijeli posao biti dovršen u prvom kvartalu iduće godine«, izjavio je upravitelj Fondacije **Lazar Cvijin**. Ovaj prvi dio projekta podržalo je Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, popise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice.

Digitaliziran opus Ive Popića

SUBOTICA – Povodom 100. obljetnice rođenja pisca i kulturnog djelatnika **Ive Popića** (1922. – 1993.), Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata skenirao je i objavio nje-

gova djela kako bi javnosti postala dostupnija građa ovog gotovo zaboravljenog književnika. Digitalizirani su sljedeći naslovi: *Daljine nisu bajke*, *Djevojčica i oblaci*, *Na dnu mora puna korpa čuda*, *Spavalo je more*, *Svijet oko mene : pjesme*, *Svjetlosti prostora: portreti subotičkih likovnih umjetnika* i *Šta ribice sanjaju*. Sadržaj je dostupan na mrežnim stranicama Zavoda (www.zkvh.org.rs) u rubrici *Digitalizirana baština* sekcija *Knjige*.

Tamburaški koncert u Monoštoru

MONOŠTOR – Učenici osnovnoškolske dobi priredili su 21. prosinca tamburaški koncert u Domu kulture u Monoštoru pod ravnanjem profesorice **Marine Kovač**. Riječ je o učenicima koji pohađaju tamburu u izmještenom odjelu

Glazbene škole **Petar Konjović** iz Sombora. Gost koncerta bio je i prof. **Đura Parčetić** sa svojim učenicima iz somborske glazbene škole.

Nakon koncerta učenicima su podijeljeni božićni paketići koje je osigurao HNV, a članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za obrazovanje **Margareta Uršal** uručila je i komplet osnovnoškolskih udžbenika za solfeggio, dar HNV-a i HPD-a **Bela Gabrić**.

Božićni koncert u Maloj crkvi

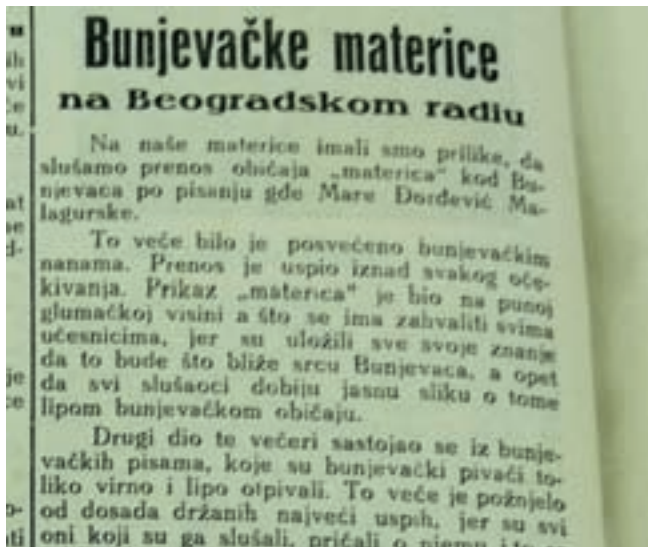
SUBOTICA – Božićni koncert u crkvi Isusovog uskrsnuća (popularno zvanj Mala crkva) u Subotici bit će održan večeras (petak, 30. prosinca), s početkom u 19 sati. Nastupaju: Zbor i Dječji zbor župe Uskrsnuća Isusova, Subotički tamburaški kvartet i orguljaš **Bogdan Rudinski**. Dirigenta je **Ivana Mačković**.

Humanitarni božićni koncert u Surčinu

SURČIN – Hrvatska čitaonica *Fischer* u okviru programa *Božić u Surčinu* organizira Humanitarni božićni koncert koji će biti održan u nedjelju, 15. siječnja 2023. godine, u župnoj crkvi Presvetog Trojstva u Surčinu. Početak je u 18 sati.

Materice na Radio Beogradu, sprovod Josipa Andrića

24. prosinca 1940. – *Bunjevačke novine* pišu da je beogradski radio emitirao na Materice radio dramu posvećenu

nu matericama, običaju bunjevačkih Hrvata, po pisanju **Mare Đorđević-Malagurski**.

25. prosinca 1938. – *Subotičke novine* pišu da je **Fabijan Hajduković**, somborski veterinar, glasoviti dobročinitelj hrvatskih ustanova i hrvatskih studenata, poklonio 5.000 dinara ogranku Hrvatskog društva *Napredak* u Somboru.

25. prosinca 1967. – *Glas koncila* donosi reportažu o sahrani **Josipa Andrića**, koja je održana navečer 9. prosinca na zagrebačkom groblju Mirogoj. Sprovodu je prisustvovalo tisuće ljudi. Položeni su deseci vijenaca. Sprovod je vodio kardinal **Franjo Šeper** uz asistenciju bogoslova. Nad lijesom je prvi govorio **Janko Oberški**, kanonik i sveučilišni profesor, predsjednik Društva sv. Ćirila i Metoda. Skladatelj i dirigent **Miljenko Prohaska** oprostio se od Andrića u ime glazbenih umjetnika. **Đuro Kuntarić** govorio je u ime Požežana, s kojima je Andrić ostao trajno povezan od svojih gimnazijskih dana. **Ive Jelačić** iz Opatije govorio je u ime hrvatske Istre, u kojoj je Andrić za vrijeme najtežih dana talijanizacije kriomice širio knjige svog zavoda (Zavod sv. Jeronima).

26. prosinca 1925. – *Vreme* piše da su 24. prosinca popodne bunjevački (hrvatski) prvaci održali u Subotici skupštinu u cilju da osnuju Bunjevačku prosvjetnu maticu. Za predsjednika skupštine izabran je **Ivan Crnković**, bivši narodni zastupnik, a za tajnika **Đuro Matković**.

Skupština je primila pravila i podnijela ih vlastima na odobrenje. Izabrana je nova uprava na čelu s predsjednikom **Markom Jurićem**.

27. prosinca 1938. – *Politika* piše da je Hrvatsko društvo Međumuraca u Beogradu 25. prosinca na svečani način u prostorijama Društva (Malajnička ulica broj 10) proslavilo dvadesetogodišnjicu oslobođenja Međumurja.

28. prosinca 1945. – *Hrvatska riječ* donosi članak o Hrvatskoj privrednoj omladini iz Subotice. Društvo je osnovano 1940. Predstavljalo je »uglavnom skup svih naprednih hrvatskih omladinaca i omladinki, radnika i privrednika, koji su težili za kulturnim podizanjem radnika, koji je bio zapostavljen i s visoka gledan od strane izvjesnih buržoaskih klika«. Članovi su se okupljali u Hrvatskom domu (danas OKUD *Mladost*). Za vrijeme okupacije (1941. – 1945.) omladina je bila jezgra pokreta za oslobođenje. Mnogi članovi su se istakli u borbi protiv fašizma. Najistaknutiji je bio **Pero Horvacki**. Okupacijske vlasti nisu ga mogle pronaći. Zato su za odmazdu deportirale njegove roditelje u logor. Horvacki se priključio VIII. vojvođanskoj brigadi. Za kratko vrijeme zbog pokazane hrabrosti unaprijeđen je u potporučnika-komesara.

29. prosinca 1897. – *Hrvatski branik* piše da je Hrvatsko pjevačko društvo *Nada* (Srijemska Mitrovica) priredilo na Stjepanovo priredbu, koja je bila lijepo posjećena. Općinstvo se uz pjevanje, glazbu i prijateljski razgovor zabavljalo do zore. Potpredsjednik Društva **Stevo Czeisberger** pozdravio je goste zgodnom besjedom. Pohvalio je Čehe, koji su u većem broju prisustvovali zabavi.

30. prosinca 1893. – *Hrvatski branik* piše da je 19. prosinca održan u Srijemskoj Kamenici izbor općinskog zastupništva. Hrvati, iako su tada u Kamenici činili većinu, pristali su na prijedlog Srba »da se bira polovica Hrvata i polovica Srba, pak će onda i jedni i drugi za tu kompromisnu listinu glasati«. Međutim, na dan izbora, Srbi nisu glasovali za kompromisnu listu nego za svoju, u kojoj nije bilo nijednog Hrvata.

Božićni koncert u Subotici

RASPJEVANA uvertira u blagdan

Tradicionalni *Božićni koncert* u Subotici priređen je 32. put, prošloga petka, 23. prosinca, u punoj Velikoj vijećnici Gradske kuće. Koncert se uglavnom održava u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske, ali je zbog hladnoće u crkvi premješten u topliji prostor. Sudjelovali su: Katedralni zbor *Albe Vidaković* i dječji zbor *Zlatni klasovi* pod ravnanjem **Miroslava Stantića** te Subotički tamburaški orkestar i *STO choir singers* pod ravnanjem **Marijane Marki**. Vokalni solisti u pojedinim točkama bili su **Antonija Dulić**, **Marija Kovač**, **Bojan Bukvić**, **Aleksandra Ušumović**, **Emina Tikvicki** i **Jakov Vukov**.

Koncert koji se čeka

Uz desetke sudionika različitih generacija koji su se smjenjivali na pozornici te bogat program u dva dijela s ukupno 21 glazbenom točkom, glazbena je večer publici ponudila svečani spoj glasova zbora, solista i zvuka tambura. Na repertoaru su bile božićne pjesme iz Bačke i Hrvatske, kao i iz drugih dijelova svijeta. Uz poznate pučke melodije kao što su *Svim na zemlji*, *U to vrijeme godišta* i *Veseli se Majko Božja*, neizostavnu *Tihu noć* i *Zvončice*, među ostalim, imali smo priliku čuti i pjesme na engleskom (*Deck the halls*, *It's the most beautiful time*, *It is beginning to look like Christmas*, *Ding dong Merilly on High*) i španjolskom (*A la media Noche*, *Feliz Navidad*) kao i suvremene božićne pop pjesme na hrvatskom (*Ra-*

duj se cijeli svijete i *Sretan ti Božić, narode moj*).

Ozračje iščekivanja velikog kršćanskog blagdana ovim je programom posve upotpunjeno, slažu se i organizatori i publika. Voditelj Katedralnog zbora *Albe Vidaković* Miroslav Stantić ističe zadovoljstvo lijepim brojem publike.

»Drago nam je da nas je publika podržala svojim prisustvom. Nadam se da će ovo i dalje biti koncert koji se čeka tijekom godine i obilježava ovo božićno vrijeme. On se tradicionalno održava dan uoči Badnjaka, 23. prosinca, kako bi u nama pobudio radost ovog blagdana«, kaže on.

Lijepa tradicija

Prvi božićni koncert Katedralnog zbora *Albe Vidaković* i tamburaša *STO*-a održan je sada već daleke 1990. godine, na inicijativu zborovoditeljice s. **Mirjam Pandžić**. Tradicija njegova održavanja prekidana je jedino u vrijeme korone.

Broj sudionika koncerta proširio se zahvaljujući zboru *STO choir singers* koji je osnovan prošle godine a čine ga djevojke i žene koje su na neki način već surađivale s tamburaškim orkestrom ili bile njegove članice u proteklom godinama. A i božićni repertoar *STO*-a se mijenja.

»Što se tiče našeg repertoara, kako je orkestar pomlađen, članovi vole svirati zabavne božićne pjesme iz različitih zemalja«, kaže dirigentica Marijana Marki.

Antonija Dulić »odrastala« je uz ovaj koncert, sudjelujući prvo kao tamburašica, potom kao članica zbora, a na koncu i kao vokalna solistica.

»Puno smo koncerata imali i s orkestrom i sa zborom, ali smo se uvijek nekako najviše radovali ovom, božićnom koncertu. Ovo je posebno vrijeme godine, koncert je prilika da našim pjevanjem ili sviranjem učinimo da se publika osjeća divno, da dočekamo blagdan Božića

sretno i blagoslovljeno, s puno ljubavi. Drago mi je da smo večeras imali i pjesme iz svijeta, ja sam pjevala na španjolskom, a mlađi kolega Bojan odabrao je nešto iz američkog repertoara«, kaže Antonija Dulić.

Publici se obratio i katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić** koji je u svojem govoru istaknuo kako »Božić bez glazbe nije potpun« te zahvalio sudionicima koncerta što su priredili »raspjevanu božićnu predigru«.

D. B. P.

Božićni koncert u Bačkom Petrovcu

Pjesme klape i zbora

Novoosnovana Udruga južnobačkih Hrvata sa sjedištem u Bačkom Petrovcu organizirala je prošloga četvrtka, 22. prosinca, svoj prvi javni događaj: božićni koncert u tom mjestu. Na koncertu u Slovačkom vojvođanskom pozorištu nastupili su: klapa HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina i komorni zbor *Musica viva* iz Bačkog Petrovca.

Po riječima predsjednika Udruge južnobačkih Hrvata **Dragana Dražića**, koncert je bio humanitarnog karakte-

ra, a prikupljena sredstva donirana su Udruženju osoba s invaliditetom *Zagrljaj* iz Kulpina.

»Za prvu manifestaciju smo više nego zadovoljni kako je protekla«, kaže Dražić.

Među ostalima, koncertu su nazočili i predstavnici Pokrajinskog tajništva za kulturu i javno informiranje, HNV-a i DSHV-a.

H. R.

Temeljem članka 48. Zakona o radu (*Službeni glasnik RS*, br. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13, 75/14, 13/17, 113/17 - odlukaUSi 113/17) i čl. 35. i 36. Zakona o kulturi (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 13/16, 30/16-ispr. 6/20, 47/21 i 78/21), članka 15. Statuta Dečjeg pozorišta – Szabadkai Gyermekszínház – Dječjeg kazališta Subotica i Odluke Upravnog odbora Dečjeg pozorišta Subotica – Szabadkai Gyermekszínház – Dječjeg kazališta Subotica br. 207/1/2022 oddana 20.12.2022. godine, Upravni odbor Dečjeg pozorišta Subotica – Szabadkai Gyermekszínház – Dječjeg kazališta Subotica raspisuje:

JAVNI NATJEČAJ

za izbor i imenovanje RAVNATELJA Dečjeg pozorišta Subotica – Szabadkai Gyermekszínház – Dječjeg kazališta Subotica

Ravnatelj Dečjeg pozorišta Subotica – Szabadkai Gyermekszínház – Dječjeg kazališta Subotica (u daljem tekstu: Kazalište) se imenuje na mandatni period od 4 godine.

Kandidat za ravnatelja Kazališta treba ispunjavati sljedeće uvjete:

- da je državljanin Republike Srbije
- da ima visoku stručnu spremu (Akademija za kazalište, film, radio i televiziju, Muzička akademija, Filozofski ili Filološki fakultet)
- da ima najmanje pet godina radnog iskustva u kulturi
- posjeduje kvalitete dokazane poslovanjem i afirmacijom u kulturno-umjetničkoj djelatnosti
- da protiv njega nije pokrenut kazneni postupak za djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje dužnosti ravnatelja i da nije pravosnažnom sudskom odlukom osuđen za kazneno djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje dužnosti ravnatelja ustanove.

Kandidati za ravnatelja Kazališta uz prijavu podnose:

- prijedlog Programa rada i razvoja Kazališta za period od 4 godine
- detaljan radni životopis
- diplomu ili uvjerenje o stečenom visokom obrazovanju (ovjerena preslika)
- dokaz o radnom iskustvu (preslika radne knjižice i/ili potvrda od poslodavca)
- uvjerenje o državljanstvu (preslika uvjerenja)
- izvod iz matične knjige rođenih (preslika izvoda)
- uvjerenje da se protiv njega ne vodi kazneni postupak (izdano od mjesno nadležnog Osnovnog suda – prema prebivalištu kandidata)
- uvjerenje da nije osuđivan pravosnažnom sudskom odlukom (izdano od RS MUP PU – prema prebivalištu kandidata)
- preslika osobne iskaznice kandidata.

Prijave s potrebnim dokazima o ispunjenosti uvjeta se podnose neposredno, radnim danima od 9 do 13 sati u prostorijama Kazališta ili preporučenom pošiljkom u zatvorenoj omotnici s naznakom »Prijava za konkurs direktora – ne otvarati«, na adresu: Dečje pozorište Subotica – Szabadkai Gyermekszínház Dječje kazalište Subotica, Park Rajhl Ferenc br. 12/a, 24000 Subotica, najkasnije u roku od 10 dana od dana oglašavanja.

Natječaj za ravnatelja bit će objavljen u dnevnom listu *Večernje novosti*, *Magyar Szó*, *Hrvatska riječ*, *Bunjevačke novine*, *Nedeljnik Subotica Danas*, na sajtu Nacionalne službe za zapošljavanje i na oglasnoj ploči Kazališta.

Kontakt telefon za sve dodatne informacije u vezi s prijavom na natječaj je 024/555-715.

Kontakt osoba: Suzana Gordić

HKPD *Matija Gubec* Tavankut

Gupčeva lipa za 2021. godinu

Nedavno je objavljeno novo izdanje godišnjaka HKPD-a *Matija Gubec* pod nazivom *Gupčeva lipa*, izdanje za 2021. godinu. Godišnjak donosi pregled aktivnosti *Gupca* u tom razdoblju. Tekstovi i fotografije na 32 stranice *Lipe* ukazuju da se radi o jednoj od najaktivnijih hrvatskih udruga kulture u Srbiji. Naime, udruga je u 2021. priredila veliki broj različitih aktivnosti: među ostalim, od onih redovitih poput kolonije slamarki (XXXVI. saziv), Godišnjeg koncerta, Seminara bunjevačkog stvaralaštva, festivala *Djeca su ukras svijeta*, mjesne *Dužijance*, prikaza običaja *kraljica* i *Priskakanje vatre na sv. Ivana Cvitnjaka*, prigodnih izložaba ili Tavankutskog festivala voća do onih novih poput objave i prezentacije zbornika radova *Čuvari tradicije*, Land art festa – Festivala slame, sudjelovanja u europskim *Erasmus+* projektima ili prikaza dijela projekta *52 nedilje tradicijske kulture* (koji je realiziran u 2021. godini).

Treba naglasiti kako je 2021. za *Gubec* bila u znaku više jubileja – prije svega 75 godina od osnutka Društva, ali i 60 godina organiziranog likovnog djelovanja u Tavankutu, kao stručne i velike potpore umjetnicama naive (slikaricama i slamarkama), 55 godina od osnutka folklornog odjela udruge i 30 godina od vraćanja hrvatskog predznaka, odnosno izvornog naziva Društva. I ti jubileji zabilježeni su na stranicama nove *Lipe*. Također, spominje se i deset godina rada mjesne Galerije Prve kolonije naive u tehnici slame, udruge s kojom veoma usko surađuju i s kojom realiziraju dio svojih aktivnosti.

Urednik *Gupčeve lipa* je **Ivica Dulić**. Primjerci su besplatni, mogu se dobiti u Uredu udruge, dijele se među članstvom, kao i na manifestacijama, a izdanje je dostupno i u online izdanju na web stranici www.hkpdmatijagubec.org.rs. *Lipa* za 2021. predstavljena je prošloga tjedna u Tavankutu.

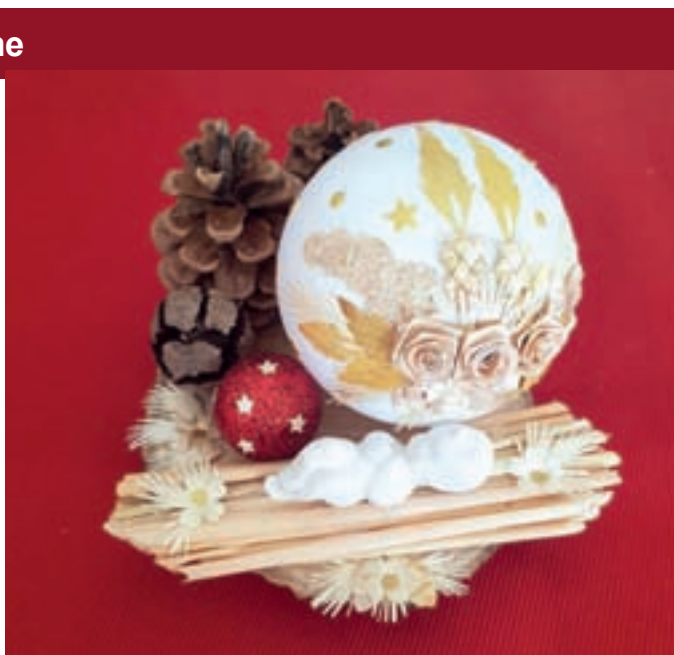
D. B. P.

Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame

Virtualna izložba slamarki

Slamarke tavankutskog HKPD-a *Matija Gubec* priredile su i ove godine virtualna Božićnu izložbu svojih radova. Izložba je postavljena na Facebook stranici udruge, a sudionice su: **Branka Vujić**, **Dobrinka Babijanović**, **Marija Vojnić**, **Jozefina Skenderović**, **Vera Bašić Palković**, **Marija Rukavina Prčić**, **Biserka Horvacki**, **Ana Šujić**, **Marija Dulić**, **Slavica Godar**, **Kata Kujundžić**, **Dragica Bukvić**, **Jelena Skenderović**, **Mirjana Kopilović**, **Jadranka Kolar**, **Vesna Petreš**, **Adilja Hodža** i **Kata Vuković**.

H. R.

Subotička Danica za 2023.

Štivo za cijelu obitelj

Subotička Danica bilježi dugu povijest i značaj u vjerskim i kulturnim krugovima vojvođanskih Hrvata. Pridjev Subotička u njezinu naslovu govori o njoj usmjerenosti na Subotičku biskupiju i sve što se u njoj tijekom godine zbiva. Njezin položaj i značaj koji uživa danas promatramo u kontekstu vremena kada je pisana riječ bila teško dostupna laicima, te su se na poseban način vezali uz ovu godišnju publikaciju, koja je doista bila izvor informiranja o vjerskome životu, događanjima u Crkvi, ali i o posve praktičnim svakodnevnim stvarima vezanim uz život Hrvata katolika u Bačkoj. *Subotička Danica* kakva postoji danas nastoji sačuvati poveznicu sa svojim prvim izdanjima, starim tečajem *Danice*, istodobno skrbeći za potrebe i interesiranja suvremenoga čitatelja vjernika. Nakladnik *Subotičke Danice* je Katoličko društvo *Ivan Antunović*, a glavni i odgovorni urednik je **Josip Štefković**.

Papine poruke

Uz katolički i pravoslavni kalendar, kao nastavak duge tradicije, *Danica* donosi astronomski kalendar te vrijeme po mjesecima, popis zapovjednih blagdana, važne vijesti vezane uz Katoličku crkvu u svijetu, Srbiji, Hrvatskoj, Crnoj Gori, Bosni i Hercegovini i Makedoniji. U *Danici* se daje i pregled najvažnijih događanja u Subotičkoj biskupiji, te popis katoličkih novina i časopisa u Srbiji, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. U rubrici *Papa govori Crkvi i svijetu* nalaze se prijevodi najvažnijih papinih poruka tijekom protekle godine, a o našem kandidatu za sveca, Ocu **Gerardu Tomi Stantiću** može se čitati u istoimenome dijelu ovoga izdanja.

Danica izlazi još od 1884. i njena ljepota je u trajnosti i ljudima koji neumorno rade na njezinu nastanku iz godine u godinu. Poveznica sa starijim vremenima i podsjećanje na najvrjednije narodno blago također nalaze mjesto u *Danici*.

Podsjećamo se i naših dragih pokojnika, kao i važnih obljetnica u Subotičkoj biskupiji, a *Danica* se prisjeća i velikana koje ne smijemo zaboraviti te donosi i rubriku *Da ih ne zaboravimo*.

Obitelj i mladi

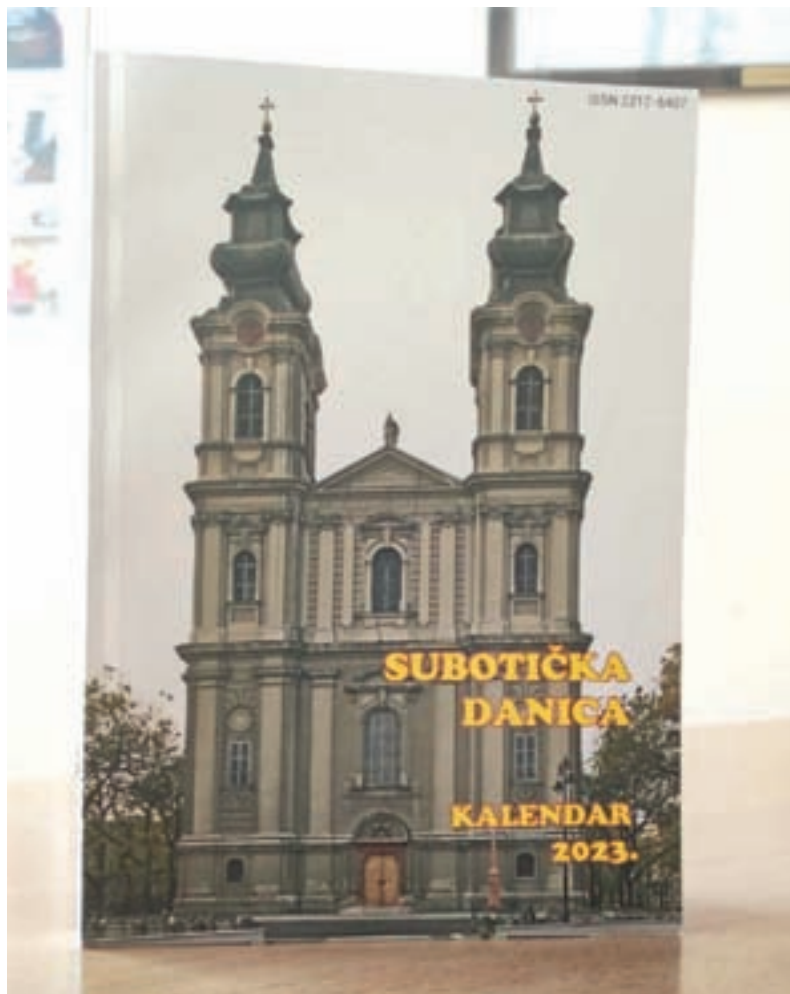
U rubrikama za obitelj, kao i za djecu i mlade, upoznaje se s autentičnim primjerima življenja kršćanske vjere u ovome vremenu sa svim izazovima koje ono nosi.

Mala Danica i *Mladi Subotičke biskupije* rubrike su posvećene djeci i mladima, a osobito je važno da i oni mogu pronaći prigodne i zanimljive sadržaja u ovom izdanju za cijelu obitelj.

Na više od 250 stranica *Subotička Danica* donosi mnoštvo sadržaja za vjernike, na prvome mjestu za katolike, ali, njegujući ekumenizam i za ostale kršćanske vjernike. Uredničko vijeće koje čine **Stjepan Beretić**, **Katarina Čeliković**, **Vesna Huska**, **Marko Tucakov** i **Larisa Skenderović** potrudilo se i ovoga puta prirediti čitateljima kvalitetan i zanimljiv sadržaj.

Poruke

Kroz brojne rubrike na odmjeren i čitateljima blizak i razumljiv način približavaju se najvažnije papine poruke, donose se prijevodi njegovih poruka cijeloj Crkvi. Kada je riječ o intervjuima s obiteljima, prakticira se da to bude obitelj koja je prethodne godine dobila Nagradu Katolič-

kog društva *Ivan Antunović*. I u novome izdanju *Danice* nagrađena obitelj **Dulić** dijeli s čitateljima svoje osobno iskustvo i nastoji prenijeti vrijedne i dobre poruke za svakoga.

Kroz rubriku *Duhovnost* čitateljima se predstavljaju sveci Katoličke crkve, a potom slijede različita razmatranja i meditacije, kao i kraće studije koje govore o životu svetaca i njihovom putu svetosti. Cijelom *Danicom* protežu se prigodni stihovi brojnih autora s prostora Bačke koji nadopunjuju ostale vjerske i poučne sadržaje.

U uvodnoj riječi glavnoga urednika stoji kako je *Subotička Danica* dar u kojemu je svaki od autora odlučio podijeliti dio sebe s drugima. Složit ćemo se s navedenim i dodati kako je ona ujedno i svjedočanstvo o važnosti rada za opće dobro te dobar pratitelj kroz godinu svakome vjerniku.

Klara Dulić Ševčić

Facebook i YouTube Subotičke biskupije

Subotička biskupija izadila je svoju zvaničnu Facebook stranicu i YouTube kanal. U pripremi je i Instagram profil, a početkom sljedeće godine bit će završen projekt izrade nove zvanične internetske stranice Subotičke biskupije. Kako su priopćili iz ove biskupije, Subotička biskupija koja okuplja najveći broj katolika na teritoriju Srbije, na ovakav način nastoji uhvatiti korak s iznimno dinamičnim promjenama u svijetu i u virtualnim prostorima. »Nova vremena traže i nove načine naviještanja Evanđelja, a otvorenost prema novim komunikacijskim mogućnostima može otvoriti vrata tako željenom dijalogu Crkve sa svijetom posredstvom medija. Zbog toga je Subotička biskupija odlučila napraviti iskorak u svijet društvenih mreža«, pripćila je Subotička biskupija.

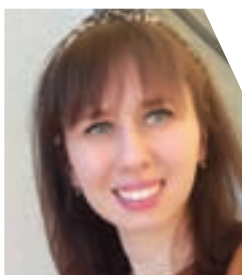
Dostupne platforme su:

Facebook:

<https://www.facebook.com/subotickabiskupija/>

YouTube:

<https://www.youtube.com/channel/UCv-TKldw6xPe-CR3V1dP948Q>

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Nada prožeta vjerom

Iako smo Božić proslavili prošle nedjelje, nalazimo se u božićnoj osmini, a božićno vrijeme traje sve do blagdana Krštenja Gospodinovog. U ozračju Isusovog rođenja završava, ali i počinje godina. Riječ Božja nas tih dana podsjeća na sve događaje vezane za rođenje Božjega Sina. Sve to nas potiče na promišljanje i djelovanje u vrijeme odluka o novim počecima, promjenama, te u vrijeme velikih očekivanja.

Marija i Josip

Završetak jedne, a početak nove godine mnogi doživljavaju kao novo poglavlje u svome životu. Nadaju se da su loše stvari iza njih, a da s novom godinom dolazi i mnogo toga dobrog. Nada je ono što pokreće čovjeka, a ako je prožeta vjerom, što bi kod kršćanina svakako trebala biti, onda je ona dovoljno snažna i postojana da može nadvladati poteškoće i nevolje na koje čovjek nailazi na svome životnom putu. Nada je bez vjere krhka, ne može preživjeti duge nevolje i brojne bezuspješne borbe. Kod onoga koji vjeruje nada je osnažena povjerenjem u Boga, te može podnijeti sve, jer čovjek zna da Bog vidi sve što mu se događa i da ima za njega plan bolji nego što i sam sebi može poželjeti.

Marija i Josip imaju tu nadu prožetu vjerom. Pristali su brinuti za Božjega Sina, no već na samom početku njegova života ne mogu mu pružiti ono što bi željeli. Suočavaju se s nevoljama koje ne mogu riješiti. Prvo ne mogu naći smještaj koji bi bio prihvatljiv za rođenje djeteta, pa se Božji Sin rađa u štali. Ubrzo moraju s malim djetetom u izbjeglištvo, jer mu prijeti smrt. Nevolje koje ih snalaze veće su od njihovih sposobnosti, ali Bog je s njima, vodi ih, te oni znaju da će na kraju sve na dobro izaći. Tako je i bilo. Uspjeli su odgojiti Božjeg Jedinorođenca,

unatoč svim nevoljama, sve zahvaljujući svojem pouzdanju u Boga. Nevolje ih nisu obeshrabrile, jer su vjerovali da će Bog sve na kraju urediti, te su se vladali po njegovim uputama. Kada nisu razumjeli, nisu previše zapitkivali niti očajavali, jer im je to sve djelovalo nerazumno i teško. Samo su slušali s velikim pouzdanjem.

Novogodišnja odluka

Sada, na prijelazu iz jedne u drugu godinu, kad se sjećamo svega teškog što smo prošli i lijepog što nas je radovalo, kada se nadamo i očekujemo da će ono što dolazi biti bolje, nadajmo se moleći. Kao Božja djeca nismo bili sami kada nam je bilo teško, nismo bili napušteni kada nam je nevolja pritiskala leđa, Bog je bio s nama i davao nam snage. Vjerujemo mu što god da se oko nas događa. On sve vidi i ne napušta onoga tko mu je vjeran. Potražimo uzore u Mariji i Josipu. Oni su bili hrabri, jer su se potpuno u Boga pouzdavali. Započnimo i mi novu godinu hrabro, odnosno potpuno se pouzdajući u Boga. Predajmo u njegove ruke sve što znamo da nas čeka, kao i ono što ni ne slutimo. Neka naša nada ne bude krhka i nestalna, jer je temeljimo samo na svojim sposobnostima i onome što možemo ljudskim umom dosegnuti. Naša nada mora imati svoj izvor u vjeri. Tada ćemo znati da su čuda moguća, pa će nam se čuda i događati. A čudo je i snaga koju Bog daje čovjeku da izdrži i ono što mu se čini da nikada ne bi mogao.

Stoga sada kada svi pišu i govore o novogodišnjim odlukama, donesimo i mi jednu. Ta odluka neka bude da ćemo sve stavljati u Božje ruke, cijelu godinu, svaki dan i sve što nas očekuje. Molimo za vjeru kakvu su imali Josip i Marija. Neka naša novogodišnja odluka bude živjeti sljedeću godinu s Bogom.

Običaji u Srijemu nakon Božića

Nakon Svetog Stipana i Svetog Ivana u Srijemu se obilježavaju Nevina dječica. U mnogim mjestima ovaj dan se pamti kao šikalci ili šibari. U Golubincima je postojao ophod šikalaca na ovaj dan, to su bili momci koji su uz glazbu i pjesmu obilazili kuće djevojaka

U danima nakon Božića slave se imendani, blagoslivljaju se vino i voda, svete se kuće te odjekuje radost i veselje zbog rođenja spasitelja svijeta – Isusa Krista. U ovom tekstu prikazat ćemo neke od tradicijskih običaja nakon Božića u obitelji **Soldo** iz Srijemske Mitrovice i obitelji **Galar** iz Rume. Baka **Kata Soldo** (82 godine) podijelila je s nama neke od običaja uoči blagdana Svetog Stipana i Svetog Ivana, te blagdana Nevine dječice. **Goran Galar** iz Rume je ispričao nešto više o sada već tradicionalnom običaju uoči Tri kralja u Rumi – ophod *kraljaca*. Ovi kazivači su samo dio već poznate

bogate kulturne baštine običaja uoči i nakon Božića koji su nekad postojali i nekih koji su i dalje očuvani u manjim sredinama Srijema.

Prva tri dana nakon Božića

Drugog i trećeg dana Božića obilježavaju se blagdani Svetog Stipana (26. prosinca) i Svetog Ivana (27. prosinca). Na ove dane mnoge obitelji primaju goste ukoliko se u njihovom domu slave imendani Stipana i Ivana ili se ide u goste kod rodbine, prijatelja, susjeda koji u obitelji-

ma imaju Stipana ili Ivana. Osim obilježavanja imendana, postoji i običaj odlaska na groblje. Primjerice, Kata Soldo priča kako na Svetog Ivana obilazi grob svog sina **Ivana**. Prema kazivanju bake Kate na groblje se ne nose kolači niti voće ili orasi, već samo sveta voda, svijeća i žito ukrašeno trobojnicom. Poslije jutarnje mise 27. prosinca baka s unucima **Markom** i **Katarinom** odlazi na groblje, a po povratku s groblja prijatelji i susjedi se okupljaju na zajedničkom ručku u njihovom domu. Nakon Svetog Stipana i Svetog Ivana u Srijemu se također obilježavaju Nevina dječica. U mnogim mjestima ovaj dan se pamti kao *šikalci* ili *šibari*. Baka Kata pamti da je tog dana simbolično dobijala batine od svojih roditelja.

»Još dok djeca spavaju roditelji dođu u sobi s malom šibom i počnu ih buditi: 'Ajmo, dječice draga, ustajte, budite se, ajmo, već je svanulo...' i tada djeca brzo ustaju, a oni koji ne žele još ustati iz kreveta malo dobiju šibom... i tako, onda svi molimo *Oče naš*, obučemo se i poslije se ide u crkvu. Nigdje nismo išli toga dana u goste, ostajali smo kod kuće.«

U Golubincima je postojao ophod *šikalaca* na ovaj dan, to su bili momci koji su uz glazbu i pjesmu obilazili kuće djevojaka. Djevojke su momke dočekivale na vratima, te ih darivale jabukama, a ako se djevojci neki od momaka sviđao, on bi dobio naranču.

Nova godina, Silvestrovo

Na Staru godinu, 31. prosinca, običaj je otići na misu zahvalnicu gdje župnik obično iznosi kroniku župe za tu godinu, te se tijekom mise iskazivala zahvalnost za sve dobro što se dogodilo u protekloj godini. Baka Kata napominje kako jelovnik na dan dočeka Nove godine najčešće podrazumijeva neku vrstu pečenja, a u doba kada nisu postojali zamrzivači to je bilo svinjsko meso iz salamure. Kazivač Goran iz Rume objašnjava kako se nije preporučivalo konzumiranje pilećeg mesa (odnosno mesa životinje koja »baca unazad«) kako bi se osigurao napredak domaćinstva u novoj godini. Baka Kata se također prisjeća kako su se u njeno vrijeme za doček Nove godine uvijek organizirale igranke i okupljanja za mlade.

»Mi smo uvijek išli u dom za mlade ili kod nekih prijatelja čekati ponoć. Uvijek je tu bilo i muzike i igre i pjesme. Sjećam se da su se često organizirale i tombole, te su se te noći dijelile i razne nagrade. Ali nismo ostajali do kasno, kada prođe ponoć ide se kući gde su nas stariji ukućani čekali«, prisjeća se baka Kata.

Sвета три kralja

Uz svečanu misu i malo svečaniji ručak obilježavaju se Sveta tri kralja 6. siječnja, a jedan od tradicionalnih običaja u Rumi jesu ophodi *kraljaca*. *Kraljci* su nekada bili oženjeni muškarci dok danas u ophode idu i momci noseći različite ukrase zataknete u šeširima. Tri ili četiri

muškarca se prvo okupljaju u prostorijama HKPD-a *Matija Gubec*, odakle odlaze u crkvu gdje ih prima župnik, nakon čega odlaze u obilazak kuća. *Kraljci* obično ulazeći u kuću pjevaju *Narodi nam se kralj nebeski*, a cijela pjesma se pjeva samo ako se nekom želi odati posebna počast. Običaj je da domaćin časti *kraljce* s pićem i obično im daruje kobasice i novac. Na isti dan se često organizira i igranka na kojoj *kraljci* časte prvenstveno svoje djevojke ili simpatije, a onda i ostale goste, najčešće hranom i pićem koje su dobili u ophodu. Ova igranka se otvara svečanim ulaskom *kraljaca*, koji sa sobom unose veliku

bačvu s vinom. Ova igranka je i danas najposjećenija od svih koje se organiziraju u HKPD-u *Matija Gubec* u Rumi.

»Ovo mi je četvrta godina kako vodim *kraljce*. Kao i prethodnih godina, i ove smo posjetili veliki broj domova. Ja se ovom blagdanu posebno radujem, prvenstveno zato što su prije mene kao *kraljci* išli pjevati moj djed, otac, brat, a sada i ja. Lijepo je da se ta tradicija nastavi i drago mi je što nam se sve veći broj mladih priključuje«, kaže Goran Galar, voditelj *kraljaca*.

U drugim mjestima nema ovakvog običaja, te se samo iz crkve nakon jutarnje mise donosi blagoslovljena voda. Baka Soldo iz Srijemske Mitrovice priča da nakon što se vrate s mise, svi ukućani se prekrste, izmole *Oče naš* i popiju po gutljaj svete vode. Prema njenim riječima, uz pomoć borove ili ružmarinove grančice blagoslovlja se cijelo domaćinstvo, svinjci, marva, kuća i dvorište. Nakon što se završi škropljenje domaćinstva uđe se u kuću, izmoli se još jedan *Oče naš* i onda se grančica kojom se škropilo baca u peć. Pored blagoslova vode, na blagdan Tri kralja počinje i blagoslov domova, te prema riječima kazivača priprema se kuća za doček svećenika koji obilazi katoličke domove prema već ustaljenom rasporedu.

Sara Žurovski

O prezimenima bačkih Hrvata (XXX.)

Piše: Vladimir Nimčević

Lipozenčić Matek

Prezime **Lipozenčić** zabilježeno je u Baji, Subotici i Mohaču. Javlja se u oblicima: **Lipovac**, **Lipovcsevich**, **Lipoxencsich** itd. Subotički Lipozenčići dali su nekoliko istaknutih ličnosti. Na političkoj pozornici su se počeli isticati na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće. Naravno, to ne znači da su 18. i 19. stoljeće »drimali«. Naprotiv, stjecanje političke težine nije bio nimalo lak proces. Za to su pored neizostavnog materijalnog bogatstva bili potrebni još i formalno obrazovanje, te razgranate i raznovrsne veze. Obitelj Lipozenčić možda je dobar primjer obitelji koja je svoju moć i reputaciju gradila iz generacije u generaciju. Uzdignula se na vrh političke scene u Subotici ne pukim slučajem, nego politikom, koja se može pratiti unazad najmanje tri generacije. Jedan od najznačajnijih izdanaka danas svakako jest **Denis Lipozenčić**, vijećnik HNV-a, koji ujedno čuva uspomenu na svoje dalje rođake: gradonačelnika **Ladislava Lipozenčića** (1895. – 1944.) i njegovog oca **Lazara** (1867. – 1932.), koji je bio praktički desna ruka **Károlya Bíróa** u njegovoj borbi za stjecanje vlasti u Subotici, te u početnoj fazi njegovog gradonačelnikovanja.

Ladislav Lipozenčić

Od Staniše do Paje

Lipozenčići nose »prdačno« ime **Matek**, koje su vjerojatno dobili po **Matiji** (r. 5. V. 1823.), sinu **Staniše Lipovca** i **Dominike** pl. **Mukić**. Ovaj par vjenčan je 7. I. 1788. u Subotici. Vjenčao ih je **Stipan Ranić**, prvi svetovni svećenik župe sv. Terezije Avilske. Dominika je bila kćer **Paje Mukića** i **Marije** rođ. **Budinčević**. Matija je vjenčao 5. V. 1823. **Barbaru**, kći **Tome Vukova** i **Marije** rođ. **Dulić**. Iz ovog braka rođen je Pajo (5. IX. 1824.). Pajino ime nalazi se među 1.200 potpisnika peticije za uvođenje, odnosno vraćanje hrvatskog jezika u subotičke osnovne škole iz 1896. Osobno, Pajo nije dijelio poglede inicijatora, ali je kao njihov sunarodnjak podržao pothvat.

Pajo se 4. XI. 1840. sa 16 godina oženio s 18-godišnjom **Anastazijom**, kćerkom **Petra Kuntića** i **Agneze** rođ. **Stantić**. Iz njihovog braka rođeni su među inim si-

novi: **Ivan** (8. IX. 1844) i **Blaško Šimun** (15. I. 1850.). Pajo je umro 12. veljače 1899. u 76 godini. Šimun je bio otac **Matilde (Tilke)**, koja se 29. VIII. udala za **Belu Jurića**, starijeg brata **Marka Jurića**, političkog prvaka Subotice između dva svjetska rata. Upravo je ova obiteljska veza dovela Lipozenčiće u bliži dodir s Jurićima, koji su između dva svjetska rata bili politički čimbenik u Subotici. Pajinom unuku Ladislavu svakako je ova okolnost pomogla da se uzdigne 1939. na položaj gradonačelnika Subotice.

Od Ivana do Ladislava

Pajin sin **Ivan Lipozenčić** (1844. – 1921.) je 21. IV. 1864. oženio **Anu Skenderović**. Iz njihovog braka rođen je među inim sin **Lazar** (3. I. 1867.). Lazar je 10. IV. 1893. oženio **Mariju** (1872. – 1949.), kćerku **Danijela Vojnića Tunića** i **Ane** rođ. **Vujković Lamić**. Iz njihovog braka rođeni su sinovi **Josip Danijel Ladislav** (5. VII. 1895.) i **Antun Ivan Aleksandar** (9. VI. 1899.). Lazar je umro 7. I. 1932. u 65. godini. U političkom životu Subotice bio je pristaša **Károlya Bíróa**. Međutim, nije bio »odnarođenik« kao Mukići. Znao je hrvatski. Služio je praktički kao tumač svog političkog partnera.

Lazar Lipozenčić

Suprotstavljao se svom imenjaku **Lazi Mamužiću**. U jednoj skupštinskoj debati prozvao ga je »panslavom« i predložio da se protiv njega odredi istraga.

Lazin sin Ladislav je 1939. postao općinski komesar Subotice, tj. gradonačelnik. Formalno gledano, bio je neovisan kandidat, ali suštinski je bio dio razgranate mreže prvaka Jugoslavenske radikalne zajednice **Marka Jurića**, koji je uživao najviše povjerenje centralnih vlasti. Politički život, koji je uključivao pritiske, kako sa strane protivnika tako i nezadovoljnih pristaša, svakako nije bio po ukusu Ladislavu, inače po struci odvjetniku, a po duhu i intelektu izvanprosječnom, svjetskom čovjeku (poznavao mnoge kutake svijeta, jezika i književnosti velikih naroda itd.). Svakako je specifičan mentalni sklop bio jedan od razloga koji ga je nagnao da u ožujku 1940. zatraži ostavku. Međutim, budući da u Kraljevini Jugoslaviji ništa nije teklo brzo, Ladislav se zadržao na vlasti kroz čitavu 1940. sve do travnja 1941. Dakle, dočekao je povratak mađarskih vlasti. Strijeljan je poslije ulaska Crvene armije u Subotici listopada 1944. Njegov brat **Aleksandar** umro je 4. ožujka 1979.

Proslava Nove godine u Srijemu nekada

Svečano i veselo

U vrijeme bivše Jugoslavije slavlja Nove godine su se uglavnom organizirala u domovima kulture, domovima vojske, tvornicama, u velikim dvoranama u prisustvu velikog broja ljudi koji su ispraćali Staru i čekali Novu godinu. Doček Nove godine značio je elegantnu garderobu, večernje haljine i odijela uz neizostavnu glazbu i ples. Ono što se znatno razlikovalo u odnosu na današnje vrijeme je zajedništvo i uživanje u novogodišnjoj noći.

Novogodišnje zabave

Proslave Nove godine u Srijemu su, prema navodima šidskog povjesničara dr. **Željka Fajfrića**, počele prije nešto više od 150 godina. Do tada je taj dan bio kao i svaki drugi, običan. Polovicom XIX. stoljeća bilježe se novogodišnje zabave u Srijemskoj Mitrovici, Petrovaradinu i Zemunu. Nešto kasnije proslave Nove godine počele su i u Šidu. Proslava se u to vrijeme nazivala Silvestrovo. U gradovima na području Vojne granice i oko nje Novu godinu su u prvo vrijeme proslavljali časnički krugovi i vojni stalež. Nakon određenog vremena ovaj običaj njemačkog i hrvatskog stanovništva počelo je prihvaćati i srpsko stanovništvo. Na svim proslavama su se koristili različiti instrumenti za podizanje raspoloženja. U to vrijeme harmonika je na prostoru Srijema bila nepoznata, a osnovni instrumenti su bili gajde, garablje, tambura i frula.

Doček za visoki stalež

Osim restorana *Istra* i *Jadran*, jedno od omiljenih mjesta Šiđana za doček Nove godine bio je hotel *Lipovača* u blizini Šida, smješten na obroncima Fruške gore na istoimenom izletištu Lipovača. Restoran je imao veliku i malu salu, kapaciteta za 200 osoba. U zapisima jednog Šiđanina autora dr. Željka Fajfrića, navodi se da su u tom ugostiteljskom objektu Novu godinu proslavljali uglavnom veterinari, liječnici i prosvjetni radnici, ali i drugi mještani Šida i okolnih mjesta u Hrvatskoj. Kako su izgledali dočeci Nove godine u tom ugostiteljskom objektu prije 30 godina, prisjeća se **Vesna Živković** iz Šida.

»Novu godinu u hotelu *Lipovača* uglavnom su čekali visoki staleži, tadašnji intelektualci, mada je bilo puno i nas mladih. Usprkos tome, nije bilo odvajanja, svi smo pjevali i plesali zajedno i uživali u novogodišnjoj noći. Mjesto se moralo zauzeti dosta ranije i uvijek se znalo tko gdje sjedi. Svatko od gostiju, budući da su to bili stalni gosti u hotelu, imao je svoje mjesto. Mi cure smo danima prije dočeka pripremale svečane haljine za tu priliku. U modi su bile i mini suknje s kalnerima i obavezne sve-

čane salonke s visokom petom ili cipelice s mašnicama, a u modi je bio mini val. Mnogi su oblačili i novogodišnje kostime pa smo se često smijali tim toaletama. Svi smo bili okićeni ukrasnim vrpčama u kosi i nosili smo novogodišnje kape i obavezno, puhaljke s konfetama. Uvijek je bilo veselo. Svirali su tamburaši, a bila je i narodna

Foto: Željko Fajfrić

muzika, orkestar s harmonikom. Te dočke pamtim kao vesela slavlja, s puno smijeha, glazbe i plesa, a krasilo nas je neprocjenjivo zajedništvo i drugarstvo«, prisjeća se Vesna.

Nekadašnji hotel *Lipovača* danas je nažalost zapušten i zatvoren. Ostao je objekt kao sjećanje na davna prošla vremena, prazničnu euforiju, uz veselje i druženje u novogodišnjoj noći.

S. D.

Čestitke

Od samog početka proslave Nove godine postojale su i čestitke. One nisu tiskane samo pojedinačno već i kao uzorci u posebnim knjižicama. Novu godinu su najčešće čestitala djeca, ali su to rado činili i odrasli, posebno mladići koji su bili zaljubljeni. Za pisanje čestitki koristili su se priručnici s uzorcima za razne vrste čestitaka. Šiđanima je u to vrijeme veoma koristila knjiga *Uputstvo za trgovce, zanatlije i svakoga – kako se pišu pisma*. Čestitke su bile prilično duge, ispisane s mnogo poniznosti i zahvale, za razliku od današnjih koje su mnogo kraće i direktnije. Jedna od njih je glasila ovako: »Mili roditelji. Neka vam Nova godine započne novom srećom i njenim blagoslovom, a svaka žalost, bol i nesreća neka je zanavijek daleko od vas, moji mili roditelji«.

Snimljene matrice za *Glazbenu škrinjicu 1 i 2*

Glazbeno druženje u Tamburaškoj kući

Volite li sat glazbene kulture? Sigurna sam da posebno uživate u njima, napose otkad postoje udžbenici *Glazbena škrinjica* koji su ne samo zanimljivi i edukativni već i veoma nam bliski, budući da imaju sadržaje i glazbene primjere iz naših sredina i tradicije.

Sada će korištenje udžbenika biti još ljepše i veselije jer je u organizaciji HPD-a *Bela Gabrić*, a uz potporu Grada Subotice završen projekt kroz koji su snimljene matrice za sve pjesme iz udžbenika *Glazbena škrinjica 1 i 2* pa će ih učiteljice moći koristiti u nastavi glazbene kulture.

Stoga je povodom završetka projekta za učenike nižih odjela OŠ *Ivan Milutinović* iz Subotice koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku 21. prosinca 2022. u Tamburaškoj kući

HGU-a *Festival bunjevački pisama* priređeno jednosatno druženje i raspjevani sat glazbene kulture koji su održale profesorice **Mira Temunović** i **Tamara Štricki Seg**.

Svi su uživali, što se vidi i na fotografijama.

B. I.

Snimanje božićne i novogodišnje čestitke za RTV

Božićno okupljanje učenika cjelovite nastave na hrvatskom jeziku

Oni su učenici cjelovite nastave na hrvatskom jeziku od 1. do 4. razreda osnovne škole.

Oni su učenici osnovnih škola *Matko Vuković* iz Subotice, *Ivan Milutinović* iz Subotice i Male Bosne, 22. oktobar iz Monoštora, OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta i *Vladimir Nazor* iz Đurđina.

Oni su zvijezde i gledat ćete ih u novogodišnjem programu u emisiji *Svjetionik* na drugom programu RTV-a u nedjelju, 1. siječnja 2023. godine u 16,30 sati kada će nam

pjesmom, recitacijom i plesom poželjeli sretnu i blagoslovljenu novu 2023. godinu.

Da, to su naša djeca.

Nakon dužeg vremena, a povodom snimanja novogodišnjeg programa, 21. prosinca 2022. godine okupili su se u Subotici svi učenici nižih odjela koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku u Subotici, Maloj Bosni, Tavankutu, Đurđinu i Monoštoru. Bila je ovo i prigoda za druženje i zajedništvo u kojem su svi uživali kao dio jedne velike obitelji.

I na koncu ekskluzivna najava: sljedeće godine na RTV-u očekujte novu petnaestominutnu emisiju koja će biti posvećena djeci, jer djeca su naša budućnost i naš ponos.

B. I.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, virangoši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marame, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Izdaje se jednosoban stan na Prozički u Subotici (42 kv, 4. kat, centralno grijanje s alokatorima, mali troškovi održavanja). Cijena je 120 eura plus režija. Info na telefon: 063/8857124.

Prodajem ili mijenjam poslovni prostor u neposrednoj blizini centra Šida površine 100 m², za nekretninu na Hrvatskom primorju. Sve informacije na telefon: 062/8681437 ili 064/6590730.

Prodajem kuću za odmor, 40 m² na placu od 500 m², na Hvaru, s dvije sobe, kuhinjom i kupatilom, s namještajem. Kuća je 13 km od Sućuraja, 100 km od glavnog puta. Do mora je 1 km ili 2,2 km. Cijena 45.000 eura. Tel.: 062 205973.

Prodaje se trobozadni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU O DAVANJU SUGLASNOSTI NA STUDIJU O PROCJENI UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 22. 12. 2022. donijeto je rješenje pod brojem IV-08/I-501-234/2022, kojim se daje suglasnost na studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta »Izgradnja industrijske zgrade mješavine stočne hrane i ekstrakcije ulja iz pogače« na k. p. br. 4550/2 i 8860 K. O. Čantavir (45.9287985°, 19.7566082°), čiji je nositelj »GEBI« DOO PO Čantavir, Maršala Tita 46, Čantavir.

Protiv ovog rješenja nositelj projekta može pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom u roku od 30 dana od dana prijema rješenja, a zainteresirana javnost u roku od 30 dana od dana objavljivanja obavijesti o donijetom rješenju u sredstvima informiranja.

Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internetskoj adresi:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-234-2022.pdf.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 3. 1. 2023.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTI te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sati i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Ispraćaj

Stare želje, nove želje

Nove lampe za stare! Nove lampe za stare! Sjećam se toga iz crtića, ali ne mogu se sjetiti scene ni ostalih detalja. Znam da su i Aladin i Popaj tamo. Nekako, dok sam razmišljala o naslovu za ovojedini tekst, kroz glavu mi je prošao onaj uzvik s lampicama. Mijenjamo stare želje za nove i krećemo u Novu godinu. Pa, mi zapravo ne mijenjamo sve želje, neke samo pojačavamo i utvrđujemo.

Jedna od novih želja mi je posjetiti polove, pa na tu temu ispisujem ovogodišnju rubriku *Priroda i društvo* i započinjem popis želja za iduću godinu.

Kod morskog orla

Današnje odredište nalazi se unutar polarnog kruga, na krajnjem sjeveru Europe, u Norveškom moru. Riječ je o otočju Lofoten, najvećoj skupini otoka u Norveškoj. Sa stoji se od velikog broja otoka, a tri najveća su Austvogsey, Westvogsey i Moskenese.

Površina Lofotskih otoka je 1.425 km². Otoci imaju vrlo razvedenu obalu, s brojnim malim uvalama i poluotocima. Otoci su planinski, a tlo im je vrlo pokretljivo. Iako se nalaze u Arktičkom krugu, Lofoti iznenađuju svojom blagom klimom koju duguju Golfskoj struji na čijim se kraćima nalaze. Imaju blage zime i svježa ljeta.

Ova izvrsna klima zaslužna je za veliku naseljenost otoka. Njihova populacija broji oko 20 tisuća stanovnika, s brojnom i raznolikom florom i faunom. Otok najčešće nastanjuju ptice, kojih ima na milijune, a najveće duboke grebene na planetu, koji se ovdje nalaze, upotpunjuju bezbrojne vrste riba. Cijelu idilu opisa upotpunjuje ušćana zelena oaza Lofotskog otočja, smještena između vrhova skandinavskih planina prekrivenih snijegom, a cijeli prizor izgleda kao u vikinškim sagama.

Norveški Karibi

Lofotske otoke nazivaju i »Norveški Karibi«, jer su jedno od najpoznatijih i najposjećenijih turističkih mjesta u Norveškoj. Ovo područje krasi iznimne prirodne ljepote, slikovita ribarska mjesta, netaknute plaže i planine. Posebnu pozornost turisti obraćaju na stjenovite obale otoka. Bijele pješčane plaže okružene su visokim planinama, što čini univerzalnu i nigdje viđenu prirodu koju gotovo svaki svjetski putnik ima na listi želja.

Ono što izdvaja ove otoke svakako je morsko ribarstvo, a to pokazuje i izvoz ribe, posebice bakalara. Tradicionalne crvene kolibe, koje se nalaze na gotovo svim turističkim fotografijama, zapravo su ribarske, a u nekima od njih, koje se nalaze u manjim selima uz obalu, možete i odsjesti.

Turistička ponuda Lofotskog otočja jedinstvena je i neobična. Tu je nevjerojatan prirodni okoliš sastavljen od slikovitih planinskih vrhova, dubokih fjordova, kolonija morskih ptica i dugih netaknutih plaža. I kao da sve to nije dovoljno bajkovito, tu je i prekrasna Aurora borealis, jedan od najljepših fenomena prirode.

Načini na koje možete istražiti ove ljepote doista su raznoliki. Jedan od njih je vožnja kajacom među otocima. Dalje, neizostavno planinarenje, ribolov uz asistenciju iskusnih lokalaca, skijanje... Na popis je čak uvršteno i surfanje jer je ovo mjesto najsjevernija točka na planetu gdje je moguće surfati.

A ako ste među nama ljubiteljima Vikinga, iskoristite posjet Lofotskom otočju za posjet muzeju s predmetima iz vikinškog doba, među kojima je i najveća kuća sačuvana iz njihovog razdoblja, duga preko 80 metara.

Nakon ovakvih opisa i ljepota, ostaje samo poželjeti svima da nam nadolazeća godina bude lijepa, neodoljiva, bogata, ugodna i šarena, baš kao i svi ovi fantastični krajolici Lofotskog otočja.

Gorana Koporan

Brojni olimpijski i svjetski naslovi hrvatskih sportaša

Mala država velikih šampiona

Konac je 2022. godine i posve normalno rade se sumariji događanja u protekloj kalendarskoj stranici povijesti koju je, na najljepši mogući način, začinila bronca sa Svjetskog prvenstva u Kataru. Ali treće mjesto na nogometnom svijetu samo je vrh goleme planine uspješnih rezultata hrvatskih sportaša u proteklih 30 godina...

Olimpijski slavodobitnici

Popis bismo počeli s osvajačima medalja na olimpijadi (počevši od Barcelone 1992.) gdje su od osamostaljenja Hrvatske počeli sudjelovati njeni reprezentativci. Navodimo samo sportive, jer imena su, zbog svoje uspješnosti i vrijednih rezultata već opće poznata, kako hrvatskoj tako i svjetskoj javnosti.

ZLATNE MEDALJE: rukomet, vaterpolo, tenis, veslanje, atletika, jedrenje, taekwondo, skijanje, dizanje utega, streljaštvo

SREBRO: košarka, plivanje, gimnastika, vaterpolo, atletika, skijanje

BRONCA: tenis, veslanje, dizanje utega, streljaštvo, taekwondo, rukomet, atletika, boks, skijanje

Hrvatska je na OI od 1992. do 2020. osvojila ukupno 52 odličja (18 zlatnih, 19 srebrnih i 15 brončanih medalja).

Svjetski slavodobitnici

ZLATNE MEDALJE: rukomet, vaterpolo, veslanje, atletika, gimnastika, jedrenje, taekwondo, judo, karate, kuglanje, boćanje, streljaštvo, rukomet na pijesku

SREBRO: nogomet, kajak

BRONCA: nogomet, hrvanje, stolni tenis, košarka.

Europski slavodobitnici

ZLATNE MEDALJE: vaterpolo, veslanje, atletika, gimnastika, karate, rukomet na pijesku

SREBRO: odbojka, stolni tenis, kajak, rukomet

BRONCA: košarka, kanu, hrvanje.

Veliki sportski naslovi

TENIS: Davisov kup, Wimbledon, Roland Garros, US open, Australian Open

SKIJANJE: Svjetski kup skijaša, Svjetski kup skijašica

BORILAČKI SPORT: Pride Grand prix, K1 World Grand prix, Borba za apsolutnog prvaka u boksu

NAJBOLJI SPORTAŠ SVIJETA: nogomet, rukomet, vaterpolo, veslanje, skijanje, atletika, taekwondo.

Imena

Iako je, nakon svega navedenoga pomalo izlišno isticati pojedinačna imena hrvatskih sportaša koji su nam svojim velikim dometima donijeli toliko radosti, neka se ipak

moraju posebice naglasiti i zauvijek ponavljati kako se nikada ne bi zaboravila:

Janica i Ivica Kostelić (skijanje)

Luka Modrić (nogomet)

Goran Ivanišević (tenis)

Dražen Petrović (košarka)

Sandra Perković (atletika)

Ivano Balić (rukomet)

Martin i Valent Sinković (veslanje)

Josip Pavić (vaterpolo)

...i naravno svi ostali osvajači medalja na olimpijadama, svjetskim i europskim prvenstvima.

HVALA IM ZA SVE!

D. P.

Šahovski turnir u Nazoru

Sportska sekcija HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Sombora organizirala je *Božićni šahovski turnir*. Sudjelovalo je 13 šahista, koji su igrali po Bergeru – partija pol sata. Najuspješniji je bio **Josip Ivkić**, koji je turnir završio neporažen. Drugo mjesto izborio je najmlađi sudionik, šesnaestogodišnji **Nenad Paštović**, koji je poražen samo od Ivkića, a treće mjesto zauzeo je **Ivan Ivančev**. Turnir je završen 21. prosinca, a već u siječnju počinje novi – *Memorijal prof. Franja Matarić*, koji će ubuduće nositi naziv *Memorijal Franja i Pavle Matarić*.

H. R.

POGLED S TRIBINA

Nogometaši 1. HNL

Prije 22. Svjetskog nogometnog prvenstva u Kataru, na kome je Hrvatska reprezentacija osvojila treće mjesto (za one koji možda ne znaju...), mnogi su se dežurni kritičari vrlo rezervirano odnosili prema odluci izbornika **Zlatka Dalića** da na finalni popis uvrsti i nekoliko igrača iz domaćeg prvenstva. Spominjalo se nedovoljno međunarodno iskustvo, slabija forma, mali broj velikih susreta i još tko zna što. Ali uzalud. Nogometaši iz 1. HNL su odigrali maestralno, zasjenivši čak u pojedinim susretima i svoje mnogo iskusnije reprezentativne kolege. I ne samo to, upravo su domaće snage donijele potrebnu prevagu u najvažnijim susretima i trenucima njihove rezultatske odluke.

Dominik Livaković je po svim relevantnim statističkim parametrima apsolutno najbolji vratar SP-a (25 obrana i četiri skinuta penala).

Mislav Oršić je strijelac pobjedonosnog pogotka za svjetsku broncu protiv Maroka i dvostruki asistent.

Bruno Petković je postigao svoj, vjerojatno, najvažniji pogodak u četvrtfinalu protiv Brazila.

Marko Livaja zabio je iznimno važan vodeći pogodak protiv Kanade i asistirao Oršiću za pobjedonosni pogodak u »malom finalu«.

Josip Šutalo je odigrao odličnu partiju u susretu za treće mjesto protiv Maroka.

Svi navedeni brončani heroji iz Katara igrali su tijekom jeseni na nogometnim terenima od Splita do Pule, na susretima koje je (nerijetko) s tribina pratilo i manje od tisuću ljudi. Igrali su (za neke) manje vrijedan i kvalitetan nogomet osrednje razine protiv momčadi koje tavoru u sredini tablice 1. HNL ili se bore za goli život u njoj. Ali su ipak pokazali koliko vrijede kada su istrčali na grandiozne katarske stadione pred velikim brojem posjetitelja i ponosno, bez straha i respekta, zaigrali protiv najboljih momčadi i nogometaša na svijetu. Upravo protiv njih (prije svih Brazil) pokazali su svoj talent i kvalitetu, a susret »malog finala« u borbi za treće mjesto protiv Maroka bio je njihov diplomski rad. Po svemu sudeći, uskoro neće više igrati na malim terenima *Istre, Slavena, Gorice* ili *Šibenik*, već će zahvaljujući velikim i skupocjenim transferima u europske nogometne veličine zaigrati na *Bernabeu, Old Traffordu, Meazzi* ili *Alianz areni*. Zahvaljujući svojoj nogometnoj vještini, ali i hrabrom izborniku koji je vjerovao u njih i to dokazao pozivajući ih u najdraži dres. Maksimalno su opravdali ukazano im povjerenje i osvjetlali obraz domaćeg nacionalnog nogometnog šampionata. Nakon svega viđenoga, izrečenoga i napisanoga, ostaje samo nepobitna činjenica: Prva Hrvatska nogometna liga je bila i ostaje zauvijek rasadnik najvećih nogometnih talenata, jer i svi ostali, prije četiri godine srebrni i sada brončani svjetski nogometaši, ponikli su na njenim travnjacima i klubovima koji se s ponosom natječu u njoj proteklih 30 godina.

Živjeli!

D. P.

Narodne poslovice

- * Očekuj od sebe, ne od drugih.
- * Biti nježan znači biti moćan.
- * I najjači su na nekog slabi.

Vicevi, šale...

Kako se žena ispričava mužu?

– Oprosti, ali sâm si kriv!

– Osjećam se užasno! Stara sam, izborana i debela! Dragi, molim te udijeli mi kompliment.

– Vid ti je još uvijek savršen.

Mudrolije

- * Da je sve onako kako se čini, voda koju rukom zahvatiš iz mora bila bi plava.
- * Bori se za sebe čak i kad nitko nije na tvojoj strani.
- * Od svakog treba tražiti samo ono što on može dati.

Vremeplov – iz naše arhive

Jaslice u Golubincima, 2009.

Svr godine

Svaka godina proleti, kogod i ova koja biluži drage al i ružne događaje. Šta nosi nova godina? Nadamo se da će sigurno bit lipče, to svako čeljade poželi. Zato se aldovat triba priko cile godine, ne jadikovat brez potrebe. Gustiram kake želje vabit da se treve u novoj godini. Na to se trgnem na moje zvonce što sam ga opravio da mož šenutog poplašit el skoro mrtvog probudit. Oma viknem »ajd ulazi«, kad ono moj komšo Lozan. Veli »ja došo da ti čestitam vr godine«. Čim je sio, ja prid njega bocu zamedljane rakije. Dogovor padne da kad namirimo josag da se malo prokartamo filka u parove. Doće Joso i Šime s njevim ženama, koje imadu šta talaćkat, pa da dočekamo Novu godinu zajedno. Friško prođe dan, sav josag namiren, čista soba ugrija-na za Novu godinu a cripana peć sve sikeće. Smrklo se, a crkva zvonu da triba ić na misu zafalnicu. Stegla zima, sve škripi pod nogama kako koracamo, al opravljeni smo u striganske kapute pa opet nema zime. Ufriško se svršila misa, pa prid crkvom se iščestitamo za Staru i Novu godinu, pa niki vele »kad večeramo, eto nas kod vas«. Došli kako je dogovor pao, oma se podilimo, ženska čeljad obaško, a mi da se kartamo jel zna bit kad se latimo da budne i graje. Štioci dragi, samo da vam malčak pojasnim kako ide kartanje filka. Karta se s madžarskim kartama, one od tridest dve karte. U parove kad se sagra u četvero, onda se čeljad pogode ko će s kim bit. Ako se sagra u pet, onda babo viče i bira s kim će bit. Babo je onaj ko ima kartu makovog gornjaka i traži s kim će bit u paru, pa to naglasi kecemom. Najjača karta je crvena sedmica, nazvana šanto, ako se sagra u pet. Pune karte su kecem i desetke. No, da se vratim našem filkovanju. Podilili smo se ja i Joso, a Lozan i Šime. Nazdravili smo dobrom kevedinkom što sam je dono s Čikerije. Oma u prvom dilenju smo zaslužili ja i Joso pa nikako uvatit da odslužimo za čeg triba šest puni karata, jel uteć i ne uvatit ni jednu punu kartu. Već je počela i graja med nama, pa ženska čeljad došla vidit šta je. Izgleda da graji vino iz nas. Žeska čeljad su se dogovarali ko će di namirivat, a nas dvojca, Joso i ja, smo samo podigli pogled i oma su očle u drugu sobu. Mišamo i dilimo, oni prisicivaju al nikako da se odslužimo. Livam ja u čaše vina, potežemo al karte neće da se okrenu na našu stranu. Lozan i Šime radosni pa nas sve javljaju i fektuju da smo zdravo dobre sluge. Neće karta, pa neće. Nikako nas dvojca ni da pobignemo brez uvaćene pune karte da bar tako odslužimo. Došo Svr godine, ženska čeljad i dica, svi došli da čestitamo jedno drugima i poželimo bolji život. Kartamo se dalje, čilaša okrenila stražnjicu zaslužili Lozan i Šime. Ni njim svedno, al moraje ćutit el mi odaleg i javljamo pa se viščinimo. Livam ja vina, a na astalu oraščića i sitni drugi kolačića al to nikom ne triba. Tako smo sad mi bili veseli, oni tužni, jel se ne mogu se odslužit. Žene došle da idemo kućama, jel sutra triba namirivat josag. Kako će otić gosti kad služe, a mi ne damo pokrke već šibamo pa im podvaljujemo po koju punu da moraje služit. Nji dvojca vele »valjdar ova godina neće bit vaka kogod ova koja je započela«. Rastanemo se mi tu na vratcima, a na sokaku ni bisne ševe nema. Tako prođe ova godina, a druga stigla. Mi stariji za godinu, al uvik u nadi za boljim životom.

Dragi štioci, čestitam vam Svr godine i Novu godinu da Vam se želje ispune u zdravlju, radosti i veselju.

Rič po rič

Sigranje i darivanje

Piše: Željko Šeremešić

Eto, došo moj unuk Marin nedilj dana prija Božića sa tog trulog zapada iz još trulijeg Minkena. Došo i kako j' reko zakazo klanje. Napravio, što b' mi rekli klanje onako po starovirski. Došla pomagat cila rodbina, po sokaka i njegovi kolega pe'-šest. To j' bilo na kraju ko na igranke. No, fala Bogu, bilo i to pa i prošlo. Osto na kraju za mene glavni posov, a to j' privrtat usoljito meso i na kraju sve ispušit. Al ne marim. Ni prošlo ni par dan očo Marin u grad oma ujtru pa ga nema cili dan. Došo dosta potli večere. Utiro limuzinu u dvor pa j' cila kuća iz nje cigurno po sata vadili nikake kese i pakete. Bilo odviše ladno pa nisam izlazio pomagat a nisam tio prid svima pitat, bilo mi malo nezgodno za koga sve to. Čeko sam da se svi razidu pa ka' smo ostali ja i Marin sami i napravili svakom špricer pitam ga komu sve to. A on će: »E, to j' sve za darivat dida. Za Božić i Novu godinu. Za svu dicu od rodbine, pa ovu komšijsku, pa dicu od kolega. To su sve svakojaka sigranja da se dica imu s čim sigrat. Oni to najviše volju i tom se najviše raduju«. Vrtim glavom, pa ću mu: »To u naše vrime za Božić ni bilo, a Nova godina se i ni spominjala«. Vidim ko da j' zaboravio šta sam mu divanio kako j' bilo prija za Božić pa pita: »De, dida, lipo mi sve ope' ispri-povidaaj, neka baš onako nadaleko i naširoko ko što voljiš i znaš. A da sam zaboravio i nisam već voljim uvik slušat kad ti ispri-povidaš kako j' kadgod bilo«. Vrag jedan, mislim se. Ne marim ja ni sto put još ponovit sam da j' on sa mnom i da sluša, pa još i koji špricer kad utrnemo mene j' onda svaki dan Božić. Pa krećem: »Eto, bili smo sirotinja a mi dica smo se najviše sigrali unutri za Badnjak i božićno vrime sigre koju smo zvali 'ciribane'. A to ide tako da prvo da u zadnjem dvoru odsičeš prut od gunje debel ko prst i skратиš ga da bude oko 15 centi. Onda ga nožem pricipiš na pola pa zarižeš obadve pole na više mista. Pravo da kažem, već sam zaboravio na koliko al cigurno na pet-šest. E, kad to napraviš, a to j' 'ciribana', za nju ti triba i 'tajac'. A 'tajac' je kaka ponjavka jel peškir koji upleteš ko gibanicu. Di majka da u sobe mi dica razgrnemo slamu, poslažemo se okolo i krenemo. 'Ciribanu' svako dite redom ispušćaje i kad spadne, onda se broji ko koliko ima ti zarizani što b' rekli rečki, jel kako li se već napravi. Kod koga se nabroji najviše, taj viče 'leti, leti, leti'... pa kad kaže šta leti onda se friško diže ruka. Ako bome kaže da leti, leti slon a ti digneš ruku onda radi 'tajac'. Dobiješ s njim po glave, leđi jel ramena. I tako redom dok dicma ne dosadi. A od darivanja za Božić pamtim najviše jabuku. Dobiješ jabuku pa se i njom sigraš. Zavežeš ju na špargu pa onda špargu za gredu na plafonu i onda intaš jabuku dok ti ne dosadi. A kad ti dosadi, onda ju pojideš. Eto, to j' bilo naše sigranje i darivanje za Božić kadgode. I jedva si čeko da istrčeš na dvor i sokak, grudvat se i sonat s drugim dicma«. Marin će: »Jeste, jeste dida pravo si sve reko, danaske dica već ne znu šta bi za sigranje i čega bi se sigrali a grbava im leđa i trčat zaboravlju. No, dida, tako j' kako j', ovo danaske se isto zove sigranje i darivanje sam je nove mode«.

U NEKOLIKO SLIKA

Božićni vašar u Tavankutu

Salnjaci

Ovo vrijeme zime, Božića, Nove godine i *disnotora* (kolinja) kuhinju bačkih Bunjevaca karakterizira jaka i masna hrana. Dobro se jede za glavno jelo, a ne štedi se niti na desertu. Jedna od omiljenijih poslastica karakterističnih za ovo doba godine su salnjaci. Malo tko ih još pravi, najviše zbog toga što nema više svaka kućanica svinjsko salo u kući, ali kod onih koje imaju – salnjaci su nezaobilazan kolač.

Šezdesetogodišnja **Bernandina Bako** iz Đurđina salnjake je naučila praviti od svoje mame još kao djevojka na salašu u Lamićevom kraju na Bikovu i rado ih pravi i dalje za svoje ukućane. Kaže kako je nekada to bio neizostavan kolač za svečanije prigode. Pravio se za božićne i uskrse blagdane, nosio se tek porođenim že-

nama u babine, a sjeća se sugovornica kako joj je mama pričala da su se salnjaci čak nosili i u svatove umjesto torti. Ovisno o želji, mogu se puniti s bilo čime, a najčešće se prave s pekmezom od kajsija ili šljiva, makom te orasima. Najbolji su svježiji, tek izvađeni iz pećnice, ali mogu se jesti i kada odstoje.

Za mlade kućanice nesvakidašnji sastojak ovoga jela jeste salo. Ono se za vrijeme *disnotora* skine s rebara, oslobodi se opne, samelje i čuva se u zamrzivaču. Može se i narezati na kockice te otopiti na blagoj vatri. No, najstariji način pripremanja sala za daljnju upotrebu, kaže ovoj tjedna kuharica, je pranje sala i čišćenje žilica ručno dok se ne dobije bijela masa. Ako vam ovo zvuči komplicirano, salo možete nabaviti i u mesnici.

Sastojci:

kvasac
 2 dl mlijeka
 1 dl vode
 800 g mekog brašna
 2 jušne žlice šećera
 prstohvat soli
 2 žumanjka
 2 bjelanjka
 1 dl bijelog vina
 400 g svinjskog sala
 pekmez, mak ili orasi

Priprema:

Ugrijati mlijeko i vodu tako da budu mlaki. U posudu staviti 600 g brašna. U sredini posude napraviti udubljenje u koje se stavlja šećer, kvasac i preko toga sipati polovicu mlijeka i vode. Umutiti 2 žumanjka i sipati po rubu posude s brašnom. Dodati i sol. Sačekati 15 minuta da krene kvasac. Početi zakuhavati i postupno dodava-

ti vino, preostalo brašno i mlijeko po potrebi. Mekano zakuhati i ostaviti da se tijesto digne 45 minuta. Tijesto razvući oklagijom na 3 cm debljine i premazati $\frac{1}{4}$ sala. Preklopiti ga pa ponovno razvući i premazati salom. Postupak ponoviti tri puta, tj. što više puta to bolje. Nakon svakog preklapanja ostaviti tijesto nekoliko minuta da miruje. Ponovno razvući tijesto na debljinu 3 cm i izrezati ga na kvadrate veličine, ovisno o tome koliko želite da vam budu salnjaci. U svaki kvadrat staviti punjenje po želji: pekmez, mljeveni mak ili orahe sa šećerom... te ih smotati. Tijesto se može urolati kao pogača, što kuharica radi s onim komadima koji su punjeni makom; može se svaki kraj kvadrata spojiti i napraviti šeširić od kolača ili se može samo preklopiti i prstima utipkati sa strane kako nadjev ne bi iscurio. Salnjake redati u pleh, ostaviti ih da odmore 15-ak minuta i premazati bjelanjcima. Peći ih u pećnici ugrijanoj na 220 stupnjeva dok ne porumene, oko 40 minuta. Gotove kolače posuti šećerom u prahu i poslužiti se. Pokušati jesti umjereno, dok ne zaboli stomak.

KuHaR tradicionalnih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

5+plus**Paket
SIGURNOSTI**

za samo

3.600 RSD**GODIŠNJE****Osiguranje
drugačije od svih**

Oprez u vožnji i briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti na putu.

Zato Milenijum osiguranje u svojoj ponudi ima polisu koja pokriva najčešće rizike po automobil i lica u njemu, a omogućava Vam da **jednom polisom obezbedite sebe, svoj automobil i druge putnike u njemu.**

Polisa Paket 5+ predstavlja paket sigurnosti, a za samo **3.600RSD** godišnje dobijate osiguranje od sledećih rizika:

1. Lom stakala na vozilu
2. Osiguranje lica u vozilu
3. Zamensko vozilo
4. Troškovi pomoći na putu
5. Prirodni rizici
(oluja, grom, grad, snežna lavina i poplava)

MILENIJUM[®]
OSIGURANJEwww.mios.rs
011/ 715 33 00**RADIO MARIJA**

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

ILI-ILI Pridružjenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
- 6 meseci po **1 dinar** ili
 - 12 meseci sa **50% popusta**

*Astra
Telekom*

011 44 22 009

2023

Срећан Божић и Нова година

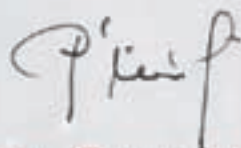
Šrićan Božić i Mlado lito

Kellemes karácsonyi ünnepeket és boldog új évet

Šretan Božić i Nova godina

Merry Christmas and Happy New Year

Dr. Pásztor Bálint

председник Скупштине града
pridsidnik Škupštine varoši
a képviselő-testület elnöke
predsjednik Škupštine grada
chairman of the City Assembly

Стеван Бакић

градоначелник
gradonačelnik
polgármester
gradonačelnik
mayor

